

**MELLİ YÖRE’SİNİN (BUCAK) BEŞERİ
VE EKONOMİK COĞRAFYASI**
*“Human and Economical Geography of Melli Region in Bucak
Town”*

Kenan ARIBAŞ*

Hilmi DEMİRKAYA**

ÖZET

Melli Yöresindeki, yerleşmeler, Aksu Çayı Havzası içinde bulunur. Kırsal yerleşmelerin beşerî ve ekonomik özelliklerinin belirginleşmesinde, engebeli topografya ve yoğun orman örtüsünün etkisi vardır. Yörede 15 tane kırsal yerleşme bulunmaktadır. Yerleşmelerin nüfusları 86 ile 2463 arasında değişir. Antalya ve Isparta illerine yönelik iç göç vardır. Yerleşmeler, yamaç ve etek köyleri olup, köylerin merkezleri sık dokulu, çevreye doğru dağınık bir yerleşme biçimi arz eder. Ayrıca, yörede mahalle, yaylacılık ve ağıl yerleşmeleri gibi köyden küçük yerleşme biçimleri de bulunur. Yörenin ekonomik özelliklerinde hayvancılık, ziraat, balıkçılık, ormancılık ve mermer madenciliği gibi çok çeşitli bir yapı söz konusudur. Ekonomik özellikler içinde, diğer illere kitre (keven öz suyu), salep toplamak amacıyla gidilir. Ayrıca, yıllaşlarında konutların kapılarına asılan Noel- çelenklerinin ihracatı da yapılır.

Anahtar kelimeler: Melli yöresi, beşerî ve ekonomik coğrafya, kitre, dağınık yerleşme, Noel çelengi.

ABSTRACT

Rural settlements of the Melli region area in the Basin of Aksu. Rough topography and intensive forest cover influence the human and economical characteristic of the rural settlements. There are 15 rural settlements in the region. The number of people living in the settlements range from 86 to

---

* Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Burdur Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında Öğretim Üyesi.

** Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Burdur Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalında Öğretim Üyesi.

2463. Inhabitants usually migrate to Isparta and Antalya. People generally settle on the hillside and out-skirt villages, and centres of the villages are full of houses placed close together, and the scattered houses are seen in the areas which are away from the village center. Furthermore, there are settlements smaller than villages such as quarter settlements, Alpinism and fold yard settlements. The people of the region live on livestock, agriculture, fishing, forestry and marble mining. The inhabitants also go to the other cities to collect astragalus microcephalus and salep orchids. In addition, they also make and export the noel-wreaths which are hung on house doors in christmas.

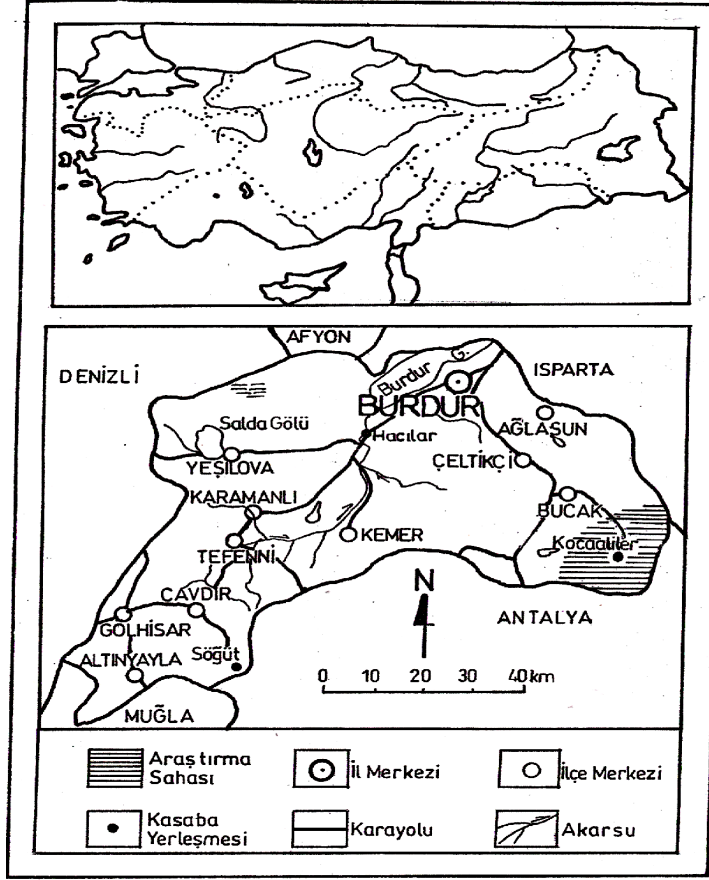
Key words: Melli region, human and economical geography, kitre (astragalus microcephalus, scattered settlements, noel-wreaths.

***

GİRİŞ

Melli yöresi, Akdeniz bölgesinin Antalya bölümünde Batı Toroslarda Burdur iline bağlı Bucak ilçesinin doğu ve güneydoğusunda yer almaktadır (harita 1). Melli Yöresi her ne kadar Bucak ilçesinde bir aşirete atfen verilen bir isim olsa da bu aşiretin konuşlandığı sahaları nispeten fizikî coğrafya unsurları ile de sınırlamak mümkün olacaktır. Yörenin kuzeyinde, Katranlı tepenin (1475 m.) eteklerinde Belören köyü yer alır. Katranlı tepesinin kuzeyinde, Çanaklı batısında da Çeltikçi polyeleri bulunmaktadır. Yörenin batısında Kestel polyesi vardır. Adı geçen üç polyedeki yerleşme şekilleri ve tarımsal özellikler Melli'den farklılık gösterir. Kestel polyesine en yakın yerleşmeler Beşkonak ve Kuyubaşı köyleridir. Araştırma sahasının güneyinde Kevke dağı bulunur. Bu dağı eteklerinde Kızılseki köyü yer alır. Doğu'da Aksu çayı üzerinde bir kapız önünde bulunan Kargın köyü ile bu köyün doğusunda Karadağ yer alır (harita 2). Buna göre, Melli aşireti yer seçimi yaparken diğer havzalara taşmamaya çalışarak, yaklaşık 555,8 km²'lik alana yerleşmiştir.

Melli yöresi ismi, Oğuz boylarından gelen *Bayad*, *Kayı* ve *Kayıce* yörüklerinin toplandığı kaynaklarda da Milli aşireti şeklinde geçen (Özçelik,1999,98) bir aşiretin ismidir. Bu aşirete ait olduğu kabul edilen toplam 15 kırsal yerleşme bulunmaktadır. Bu yerleşmelerin merkezini yöreye adını veren Melli (Kocaaliler) kasabası oluşturur. Yöre yaklaşık olarak 555.8 km²'lik yüz ölçüme ve 9927 kişilik (2000 yılı) nüfusa sahiptir.

Melli yöresi, fizikî coğrafya özellikleri, nüfus hareketliliği, yerleşim şekli ve ekonomik biçimiyle Bucak ilçesinin diğer yerleşmelerinden farklı bir özellik sergiler. Bu çalışmada Melli yöresinin bu farklılığı vurgulanmakla beraber, yöre içinde de coğrafi özelliklerin gerçekleşmesi bakımından ortaya çıkan değişiklikler vurgulanacaktır. Bunun için 2000-2004 yılları arasında yapılan çeşitli saha etüt çalışmaları ile Burdur Valiliği ile 27.01.2003 tarihinde gerçekleştirilen anket sonuçlarından faydalanılacaktır.

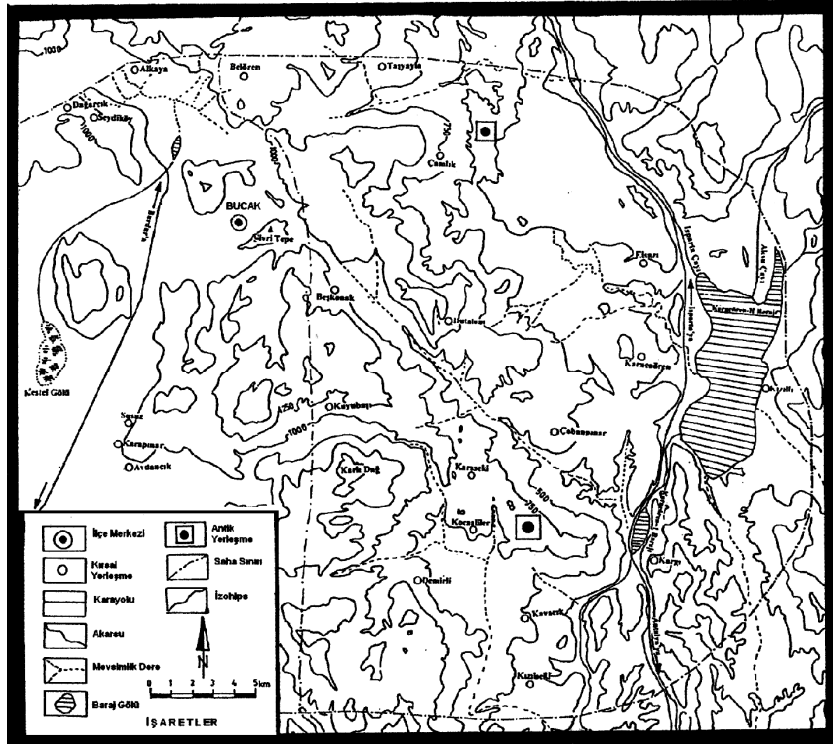
1.FİZİKİ COĞRFAYA ÖZELLİKLERİ

Araştırma sahasında Jura- Kratese yaşlı Neritik kireçtaşları yer alır. Bu yapı üzerinde karstik erime süreçleri sonucu gelişen polye, uvala ve dolinler yerleşim alanları ve tarım sahaları olarak kullanılmaktadır. Bu formasyonun altında ofiyolitik kayalar mostra vermektedir. Aksu çayı vadisi boyunca, Çamlık ile Kargın köyleri arasında genellikle Miyosen yaşlı kumtaşı, kiltası, siltaşı ve konglomeralardan oluşan formasyonlar bulunur (Şenel,1997,11–33). Bu kayalar, Aksu çayı ve kolları dereler tarafından aşındırılarak nispeten dalgalı bir topografya oluşmuş ve derelerin vadilerini genişlettikleri yerlere köy ve mahalleler hatta çiftlik yerleşmeleri kurulmuştur.

Melli yöresinde, kuzeyde Belören köyü ile güneyde Kızılseki arasında oldukça dağlık ve tepelik arazilerden oluşan morfolojik bir yapı söz konusudur. Dağlık alanlardan en yüksekği 1810 m yükseltiye sahip olan Karlık dağıdır. Dağlık ve tepelik sahalar araştırma sahasının batısında daha fazladır ve yükselteleri 1250–1500 m civarındadır. Aksu çayı ve Karacören I ve II barajları çevirisinde yükselti 500–750 m'ye kadar düşer (harita 2). Aksu çayı vadisi, Akdeniz ikliminin iç kısımlara kadar girmesine yol açar. Bu durum hem seracılık faaliyetlerinin yapılmasına hem de yılda iki çeşit ürün alınmasına neden olur. Bu sahalarda yerleşmeye olanak sağlayan iki jeomorfolojik özellikten bahsedilebilir. Bunlardan ilki, kuzey-güney yönlü uzanış sergileyen kireç taşlarından oluşan yapı üzerinde karstik şekillerdir. Burada, Kocaaliler ve Kuyubaşı polyesi ile Karaseki uvalası bulunmaktadır. İkincisi de araştırma sahasının doğusunda, Aksu çayının flüvyal aşındırma süreçlerine bağlı olarak oluşan vadiler ve bu vadilerin gelişimine tesir eden tektonik hareketlerin akarsuyun yön ve yatağını değiştirmesi sonucu oluşan taraçalardır (harita 3). Bu sahalarda adeta her küçük vadi ve tabanındaki alüvyonal sahalarda birkaç ev ve eklentilerinden oluşan dağınık yerleşme şekilleri kurulmuştur. Araştırma sahasının kuzeyine doğru Neojen denizel depolar üzerinde badlans topografyası oluşmuştur (harita3).

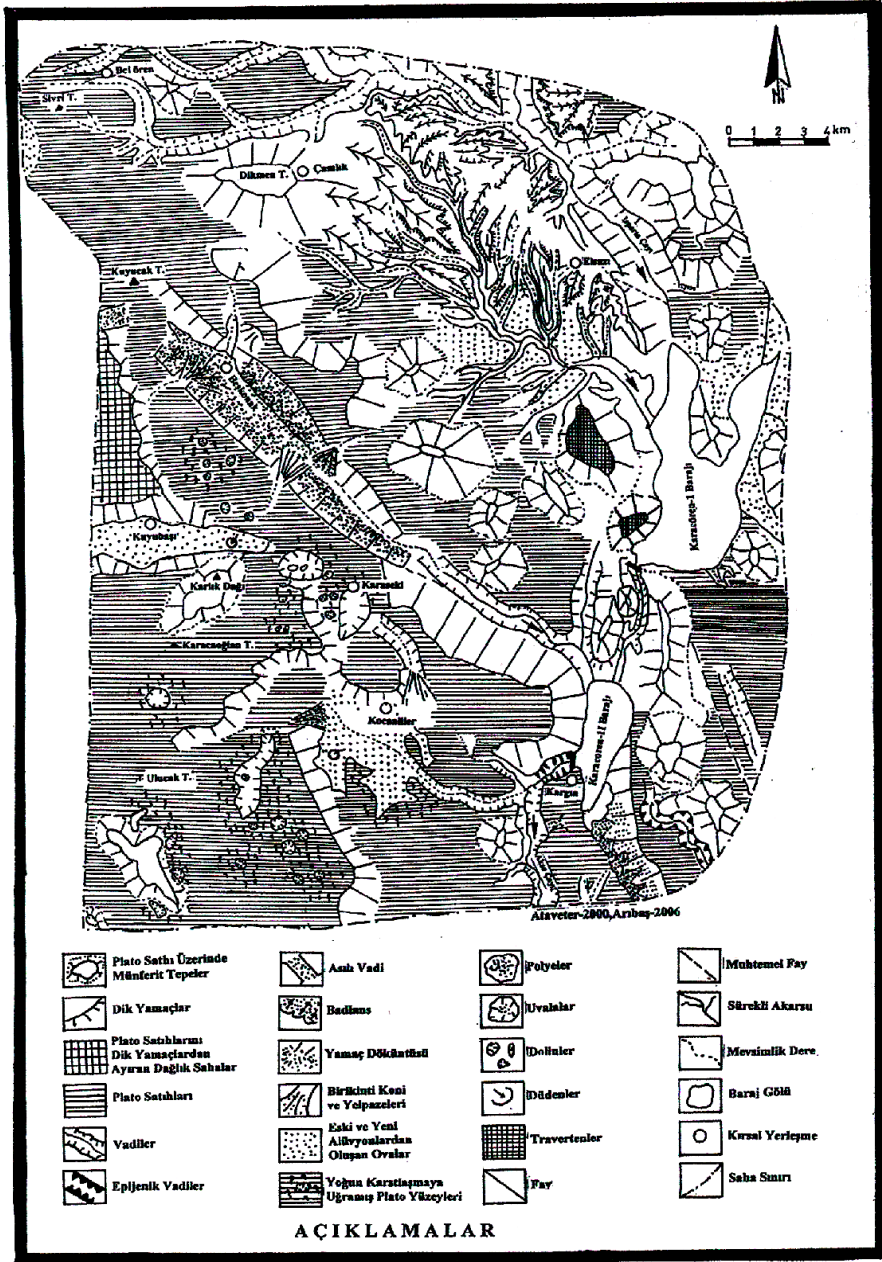

Foto 1.Melli Yöresinde Çamlık Köyünden Dağlık ve Tepelik Sahaların Görünüşü
(Foto Kuzeyden Güneye Doğru Çekilmiştir).

Harita 2. Araştırma Sahasının Topografya Haritası

Araştırma sahasının iklim özelliklerini ele alırken 1967–1990 yılları arasındaki Bucak meteoroloji istasyonunun rasat verilerinden yararlanılacaktır. Buna göre; yıllık ortalama sıcaklık 13,9 °C'dir. Ocak ayında en düşük sıcaklık ortalaması olan 3,5 °C olarak gerçekleşirken Temmuz ayında bu değerler 25,4 °C'ye çıkar. Yıllık ortalama yağış oranı ise 679,8 mm'dir. Yağışlar en fazla 113,5 mm ile Ocak ayında gerçekleşir (tablo 1). Kış mevsiminde 321,9 mm ile yıllık toplam yağışın %47,3 meydana gelir ve bu özelliği Akdeniz iklim tipi yağış biçimine uymaktadır. En düşük yağış oranına Ağustos ayında 9,6 mm'ye ulaşılır. Bununla birlikte yaz mevsiminde 60,9 mm'lik yağış miktarı ile en düşük değer gerçekleştiğini görmekteyiz. Erinç formülüne göre Bucak'ın indis değeri 33,6 olarak bulunmuştur. Bu indis değerine göre Bucak yarı nemli iklim grubuna girmektedir. Ayrıca Avcı'nın Thronthwaite'in su bilânçosu için yaptığı hesaplama da ise (C2B2s2b3) yani Yarı nemli, ikinci dereceden mezotermal, su noksanı yaz mevsiminde ve çok kuvvetli olan, deniz etkisine kısmen açık iklim tipi olduğu anlaşılmaktadır (Avcı,1990, 42,Tablo:23).

Harita 3. Araştırma Sahasının Jeomorfoloji Haritası.

Tablo 1. Bucak'ın Aylara Göre Yıllık Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri (1967–1990)

Aylar	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ort. Sıcaklık (1967–1990)	3,5	4,8	7,8	12,1	16,7	21,5	25,4	24,9	20,8	15,1	9,1	5,4	13,9
Ort. Yağış (1954–1990)	113,5	95,6	65,3	50,7	56,3	36,5	14,8	9,6	20,5	46,7	57,7	112,8	679,8

Araştırma sahasının hidrografik özellikleri içindeki en belirgin unsur, Aksu çayıdır. Aksu çayı kaynağını Eğirdir gölünden alır. Çayın rejimi, Akdeniz akarsu rejimi özelliği taşımaktadır (Atalay-Mortan, 2003, 303). Bu çay üzerinde Karacaören-I ve Karacaören-II barajları yapılmıştır. Diğer akarsular mevsimlik karakterdeki derelerden oluşur. Bununla birlikte yörede çok sayıda karstik kaynak bulunmaktadır. Ancak, bu kaynaklar, nüfusun suya yönelik çeşitli isteklerini karşılamakta yetersiz kalmaktadır. Bunun için özellikle Kocaalier ve Kuyubaşı polyeleri çevresinde görüldüğü gibi, kuyular açılmış ya da sarnıçlar kurulmuştur.

Araştırma sahasının hâkim toprak tipi zonal gruba ait kırmızı kahve renkli Akdeniz toprağıdır. Belören ve Çamlık köyleri arasında ise kahve renkli orman toprakları yer almaktadır. Çamlık köyü ile Kızıllı köyleri arasında dar bir şerit halinde ve kuzeydoğu-güneybatı yönlü olarak uzanan ve azonal toprak tipine ait kolüvyal topraklar bulunur. Araştırma sahasının güney kısmında ise tuzlu ve alkali karakterdeki topraklar yaygındır. Bununla birlikte Aksu çayı çevresinde alüvyonal topraklar bulunmaktadır (Burdur ili arazi varlığı, 1996).

Melli yöresinde, ormanlık araziler oldukça geniş yer kaplar. Orman örtüsü genellikle kızılçam'dan (*Pinus brutia*) oluşur. Ancak bununla birlikte Karlık dağları çevresinde Lübnan sediri (*Cedrus libani*) ve Toros göknarı (*Abies cilicica*) yayılış gösterir. Bu ağaçlar, yer yer Kocaaliler, Kızılseki çevresinde de görülmektedir. Bununla birlikte, 750 m. civarındaki vadi tabanlarında kızılçık (*Cornus mas*) yayılış gösterir. Vadi tabanları dışında orman altında dağınık olarak yer alan türler mazı meşesi (*Quercus infectoria* subsp. *Boisseri*), geyik diken (*Crataegus monogyna*) ve yaban gülü (*Rosa sp.*)'dür. Orman örtüsünün tahrip edildiği yerlerde ise makinin türce zenginleştiği yerler bulunur. Keçiboynuzu (*Ceratonia siliqua*), menengiç (*Pistacia terebinthus*), laden (*Myrtus communis*), kocayemiş (*Arbutus unedo*), sandal (*Arbutus andrachne*), kermez meşesi (*Quercus coccifera*), zakkum (*Nerium oleander*) tespih (*Styrax officinalis*), defne (*Laurus nobilis*) erguvan (*cercis siliquastrum*) ve delice (*Olea europea* var. *olester*) gibi türler bulunur (Avcı, 1990, 183–195).

2-BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.1 Nüfus

Araştırma sahasında antik döneme ait Kocaalılar kasabasında Milyas, Çamlık'ta ise Kremna antik yerleşim alanları vardır (Harita 2). Ancak yörenin tarihsel nüfus hareketlerinde Osmanlı Devleti dönemine ait izler daha belirgindir. Buna göre, Melli yi oluşturan cemaatlerle ilgili 15. yüzyıla kadar olan Osmanlı Müsellem defterlerinde bilgiler bulunmaktadır. Ancak *Kafirbükü*, *Susuz* ve *Karacaviran* (Bugünkü Karacaören köyü) isimleriyle hem cemaat hem de köyden (karye) bahsedilmektedir. Ancak buradaki Cemaatlerin Oğuz boylarından geldiği bilinmektedir. Bunlar *Kayı*, *Bayad* ve *Kayı Ece'dir* (Özçelik,1999, 99). Melli ismi birkaç cemaatin ilk önce yaylak olarak seçtiği zamanla sürekli yerleşime geçildiği ve bu cemaatlere atfen kullanılan *Millü*, *Milli* ya da halen kullanılan şekliyle *Melli* yörüklerini tanımlamakta kullanılan bir ad halini almıştır. Melli yöresi 1874 yılı Konya Vilayeti salnamesine göre Antalya sancağına bağlı bir nahiye merkezi durumundadır.

Yörenin Cumhuriyet dönemine ait nüfusu tespit edilirken, 1950 yılına ait kırsal nüfus rakamları bulunamamıştır. Bu sütun boş bırakılmıştır. Bununla birlikte tablo 2'de de görüldüğü üzere Belören, Taşayla köyünün mahallesi iken 1959'da köy statüsüne çıkmıştır. Keza Kuyubaşı köyü de 1954 tarihinde Demirli köyünden gelenler tarafından kurulmuştur. Melli diğer ismi ile Kocaaliler, Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren hep nahiye merkezi olmuştur. Melli ismi 1965 yılında değişmiştir. Çamlık 1997 nüfus sayımında 2055 kişilik nüfusu ile kasaba olmayı hak etmiştir. Ancak 2000 yılı nüfus sayımında ise yöre nüfusu, 1907'ye düşmüştür. Bu düşmeyi teyit eden bir rakam olarak, 2003 yılı sağlık il müdürlüğü E.T.F'lerinde nüfusun 1803'e indiği görülmektedir.

Melli yöresinin 1940-2000 yılları arasındaki nüfusun gelişimi incelendiğinde, %17,4 oranında bir artış görülür (tablo 2). Bu artış değeri Bucak kentinde %38 iken, diğer kırsal yerleşmelerde ise, %13,8 oranında gerçekleşmiştir. Bucak ilçesinin diğer kırsal yerleşmeleri, Kestel polyesi çevresinde konuşlanmış olup ulaşım ve tarım olanaklarına sahiptir. Buna rağmen, dağlık ve ormanlık Melli yöresi kadar nüfus artışı gerçekleşmemiştir. Bucak ilçesi nüfus artış hızı ile bu kırsal yerleşmelerden nüfus aldığı anlaşılmaktadır.

Yörede, Karaseki köyündeki nüfus 1940–2000 yılları arasında %o - 11,8’lik bir azalma görülür. Bu köyün yerleşim alanı yoğun orman örtüsü ile kaplıdır. Nüfusun geçim şeklinin en fazla ormancılığa bağlı olması, hayvancılığın sınırlı yapılması sonucu, köyün ekonomik gelişmesi zayıflayarak, yurt içi göçün artmasına neden olmuştur. Benzer özellik 1940–2000 yılları arasında %o -10,7’lik bir nüfus azalması gösteren Belören içinde geçerlidir. Bu kırsal yerleşmelerin yanı sıra Dutalan (%o -0,4), Kuyubaşı (%o -0,04) ve Kızılseki’de de (%o -0,01) nüfus 60 yıllık dönem içinde azalmıştır.

Kocaaliler kasabasında, nüfus %27,6 oranında artmıştır. Bunun nedeni olarak, Kasabasının polye içerisinde kurulması, polyede yerleşim ve tarımsal faaliyetlere uygun ortamın varlığı, kitre ve halıcılık ticaretinin sağladığı faydalar ve hayvancılık, Kocaaliler’de göçü azaltarak nüfusun diğer yerleşmelere göre daha çok artmasına yol açmıştır. Nüfusun 1940–2000 yılları arasında çok arttığı (%o 27,4) bir başka yerleşme de Kargı’dır. Bu yerleşme, Antalya-Isparta Karayolu açılıncaya kadar dış dünya ile ilişkisini sadece Bucak’la sağlamasına rağmen, tarımsal ve hayvancılık potansiyelini iyi değerlendirerek nüfusunu düzenli bir şekilde artırmıştır. Günümüzde, seracılık, Antalya-Isparta karayolu, Karacaören II barajında yapılan kültür balıkçılığı (kafes balıkçılığı) ve bu karayolu üzerine açılan balık lokantaları Kargı’dan göçü uzun yıllar azaltacak ölçüdedir. Ayrıca, Çobanpınar, Elsazi ve Çamlık köyleri başta seracılık olmak üzere, hayvancılık, ormancılık, madencilik, kısmen balıkçılık ve Antalya-Isparta karayolunun sağladığı avantajlar bu yerleşmelerin nüfuslarının artma eğiliminde olmasını sağlayacaktır.

Tablo 2 Melli Yöresindeki Kırsal Yerleşmelerin Sayım Yıllarına Göre Nüfus Artışı (1940–2000).

Yerleşme Adı	1940	1945	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	Nüf. Art. Hızı %
Bucak Mer.	4386	4786	6837	8754	10094	12293	15090	18852	20507	27407	25671	28833	37,0
Belören	-	-	-	124	135	125	175	120	121	141	102	86	-10,7
Beşkonak	348	379	454	445	464	532	409	384	338	405	374	363	0,83
Çamlık	803	1007	1313	1412	1302	1507	968	1321	1337	1297	2055	1907	17,0
Çobanpınar	204	382	548	563	392	598	544	622	600	671	766	704	24,3
Demirli	595	740	631	694	479	588	602	698	629	726	795	654	1,86

Yerleşme Adı	1940	1945	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1997	2000	Nüf. Art. Hızı %
Dutalan	-	184	230	246	237	228	205	167	140	131	135	140	-0,40
Elsazı	418	398	539	630	705	673	646	785	768	747	760	754	11,6
Karacaören	131	157	236	278	294	293	315	327	507	187	204	227	10,8
Karaseki	419	492	473	476	503	413	430	341	275	255	204	230	-11,8
Kargı	126	166	279	308	266	334	387	411	448	449	462	503	27,2
Kavacak	232	250	356	386	303	405	376	484	413	466	299	398	10,6
Kızıllı	325	376	733	510	662	734	777	889	591	595	628	642	13,3
Kızılseki	729	802	1106	1073	736	984	818	822	886	889	825	704	-0,01
Kocaaaliler	603	642	885	958	1168	1316	1413	1947	2361	2371	2889	2463	27,6
Kuyubaşı	-	-	174	173	196	189	176	175	211	178	124	152	-0,03
Toplam	4096	5975	7957	7816	7842	8919	8241	9493	9625	9508	10622	9927	17,4
Bucak'a ait Diğer Kırsal Y.	9904	10749	19985	15421	16262	18789	19450	22936	18700	14512	18914	19990	13,8
Genel Toplam* ve Ortalama*	14000	16742	21942	23237	27104	27708	27691	32429	27965	27020	28816	29917	17,9

Kaynak: DİE Verilerinden Derlenmiştir. 1950 yılına ait veriler olmadığı için tabloya eklenmemiştir.

Melli yöresinin nüfusu dar aralıklı yaş gruplarına göre incelendiğinde, toplam nüfusun %11'i 20–24 yaş grubunda yer almaktadır. Nüfusun 25–29 yaş grubundan itibaren, toplam nüfus içindeki oranının düşmeye başladığı görülür. Yörede 0–4 yaş grubu ile 25–29 yaş grupları arasında nispeten dengeli bir oransal dağılım söz konusudur. Bu durum nüfus artış oranının dengelendiğini gösterir. Muhtemelen 30–34 yaş diliminden itibaren göç faktörü sonucu ve 50–54 yaş diliminden itibaren de ölüm olaylarının belirginleşmesi bu yaş dilimlerindeki oranın düşmesinin nedenidir. Yöre nüfusu içinde 65+ yaş grubu %8,9 oran gösterir (Tablo 3).

Dar aralıklı nüfus piramidinde, nüfusun cinsiyete göre dağılımı ele alındığında 60–64 yaş diliminde kadın nüfus en fazla orana sahipken 40–44 yaş diliminde de erkek nüfusta oransal fazlalık dikkati çeker.

Tablo 3. Melli Yöresinde Nüfusunun Dar Aralıklı Yaş Gruplarına Göre Dağılışı

Yaş Grubu	Kadın	%'si	Erkek	%'si	Toplam	Toplam Nüfus %'si
0-4	415	49.1	430	50.9	845	8.4
5-9	438	48.8	460	51.2	898	8.9
10-14	434	51.2	414	48.8	848	8.4
15-19	448	50.2	444	49.8	892	8.9
20-24	573	51.8	533	48.2	1106	11
25-29	469	52.4	426	47.6	895	8.9
30-34	360	49.2	372	50.8	732	7.3
35-39	372	48.2	399	51.8	771	7.6
40-44	241	46.4	278	53.6	519	5.2
45-49	279	52.2	255	47.8	534	5.3
50-54	218	56.2	170	44.8	388	3.8
55-59	181	50.3	179	49.7	360	3.6
60-64	203	53.6	176	46.4	379	3.8
65+	472	52.5	427	47.5	899	8.9
Genel Toplam	5103	50.7	4963	49.3	10066	100

Kaynak: Burdur Sağlık İl Md. E.T.F Sonuçlarından Derlenmiştir.

Melli yöresinde nüfusun geniş aralıklı yaş grubuna göre dağılımında, en büyük pay %65,4 ile 15-64 (yetişkin) yaş grubunda toplanmıştır. Çocuk nüfus (0-14) %25,7 ve yaşlı nüfus ise %8,9'luk oranla, 2000 yılı Türkiye ortalaması olan % 6'nın üzerindedir. Tablo 4'de de görüldüğü gibi, Melli'de çalışma yaşında 6576 kişi varken, 3490 kişilik bağımlı nüfus bulunmaktadır. Buna göre nüfusun bağımlılık oranı 53.1dir. Bu oran 2000 yılı Türkiye bağımlılık ortalaması olan %56,2'nin altındadır.

Tablo 4. Melli Yöresi Nüfusunun Geniş Aralıklı Yaş Gruplarına Göre Dağılımı (2003).

Yaş Grubu	Kadın	%'si	Erkek	%'si	Toplam	Toplam Nüfus %'si
0-14	1287	49.7	1304	50.3	2591	25.7
15-64	3344	50.8	3232	49.2	6576	65.4
65+	472	52.5	427	47.5	899	8.9
Toplam	5103	50.7	4963	49.3	10066	100

Kaynak: Burdur Sağlık İl Md. E.T.F Sonuçlarından Derlenmiştir.

Araştırma sahasında, nüfus hareketliliği kapsamı içinde ilk incelenecek konu, doğumlar ve ölümlerdir. Buna göre, 2003 yılı itibariyle canlı doğum 146 kişidir. Melli'de 15-49 yaş grubunda 2742 kadın bulunmaktadır. Böylece genel doğurganlık oranının %53,8 olduğu anlaşılmaktadır. Melli yöresinde kaba doğum ve kaba ölüm hızı ile ilgili istatistikler bulunmamaktadır. Bunun için fikir vermesi amacıyla Bucak ilçesini verileri kullanılacaktır. Bucak ilçesinin 1999 yılında kaba doğum hızı ‰13,5'iken 2003 yılında ‰11,9'a düşmüştür. Bununla birlikte kaba ölüm hızı, ‰5,6'dan ‰5,7'ye gibi çok küçük bir artış gerçekleşmiştir. Bu rakamlar, toplumsal bilincin ve eğitim seviyesi ile ekonomik yapının da etkisiyle yıllık nüfus artışında görülen azalmaya işaret etmektedir. Ayrıca, nüfus 1998-1999 yılları arasında ‰7,8 artarken, 2002-2003 yılları arasında da ‰6,1 gibi bir artış meydana gelmiştir (Burdur Sağlık il md. 2003 kayıtları).

Nüfus artışını etkileyen bir başka süreç de göçlerdir. Melli'de hem mevsimlik, hem yurt içi hem de yurt dışı göçler meydana gelmektedir. Burdur valiliği yardımıyla 27.01.2003'de yapılan anket sonuçları ile yerinde yapılan gözlemler ve Burdur ili 2000 yılı nüfus sayımı sonuçları yardımı ile göç olayının rakamsal yönü anlaşılmasına çalışılmıştır.

Araştırma sahasında göç olayı ilk olarak 1950'de Kızılseki, Demirli ve Çamlık'ta başlamıştır. Karacaören I ve II Barajlarının inşası sonucu, Karacaören, Elmalı, Kargın ve Kızıllı köylerinden yoğun göçler olmuştur. Özellikle, Kızıllı ve Karacaören köylerinden Gökçeada'ya Devletin belirlediği yerlere göçler olmuştur. Kızıllı'dan 45 ve Karacaören'den ise 68 aile bu göç şekliyle yer değiştirmişlerdir. Burada belirtilmesi gereken önemli bir durum da, Melli yöresinden en fazla göç Antalya'ya daha sonra Isparta'ya en az olarak da Burdur il merkezine gerçekleşmiştir. Aslında

çeşitli seferlerde Burdur'un diğer ilçelerine yönelik yaptığımız saha etütleri içinde benzer bir durum söz konusudur. Örneğin *Yeşilova ilçesinde nüfus Denizli'ye göç ederken, Ağlasun İlçesindeki nüfus en fazla Isparta'ya göç etmektedir.*

Saha etütleri esnasında göç olayının 1988'den sonra nispeten arttığı gözlenmektedir. Bunun nedenleri arasında Antalya ilinde turizmin gelişmesi, Karacören I ve II barajlarının yapılmasının yanı sıra değişen dünyaya bireyler ayak uydururken ikamet edilecek yerin seçiminde kentleri tercih ettikleri görülmüştür. Yörede 1950–2004 yılları arasında yaklaşık olarak toplam 1273 aile yurt içi göç olayına katılmıştır. Bu göç olayında yaklaşık 740 hane Bucak ilçesine göç etmiştir. İller itibarıyla en fazla göç, 270 hane ile Antalya, 113 hane ile Gökçeada, 70 hane Isparta, 45 hane Burdur iline ve 5 hanede İstanbul'a göç etmiştir.

Yurt dışına yönelik göçler ise araştırma sahasında pek az rastlanmaktadır. En fazla, Çamlık'ta bu tarz göç şekli görülür. Bu yerleşmeden Almanya'ya 80 hane, Hollanda'ya 30 Avusturya'ya 5 ve Avustralya'ya da 3 hane göç etmiştir. Kızılseki'den Almanya'ya 4 hane göç ederken, Dutalan'dan da sadece İsveç'e bir aile göç etmiştir.

Melli yöresinin göç hareketliliği içinde en dikkati çeken özelliği, Kitre* toplayıcılığıdır. Kocçaliler kasabası ile Kızılseki köyü, bir yüzyıldan daha fazla olarak bu ticari faaliyeti yapmaktadır. Kitre toplayıcılığı, 1920'lerde Melli ile Fethiye arasındaki sahalarda yapılırken, 1960'larda sonra bütün iç Anadolu bölgesindeki illere yayılan ritmik bir göç şekli başlamıştır. Bu durum yıllardan bu yana, Kocçaliler'den sürekli göç olayını azaltmıştır.

Buna göre, 1994 yılına kadar Kocçalilerden 1000–1500 kişi, Kızılseki'den de 250–300 kişi bu mevsimlik göç şekline katılırken, bu rakam 2004'de Kocçaliler'de 300 kişiye ve Kızılseki'de de 150 kişiye düşmüştür. Mevsimlik göç 1- 7 Temmuz tarihlerinde başlar ve 80–90 gün devam ederek, Eylül sonu ile Ekim ayı başında dönülmektedir. İç Anadolu bölgesindeki illere gidilirken, 3 ya da 4 aile birleşerek ekip oluştururlar. Ulaşım, 1994'e kadar kamyon ile sağlanırken 2004'den itibaren motosiklet,

* KİTRE: Anadolu'da yetişen, geven türü dikenli bitkilerden elde edilen, yapışma özelliği az olan bir zambak çeşididir. Suyu birlikte karıştırılarak uygun kıvam elde edilir. İpek kitresi ise, toz halinde hazır olarak satılmaktadır. Piyasada aktarlarda bulunabilen kitrenin plaka halinde, beyaz ve topraksız olanları tercih edilmelidir (<http://www.showtvnet.com/Hobby/Yapalim/ebusanati/malzemeler.shtml>).

otomobil ve minibüs kullanılmaktadır. Kitre toplanılacak saha, gidilen yerleşmenin yerel yöneticilerinden kiralanır. Aileler, yaşlı nüfus haricinde bütün aile fertlerini yanında götürmektedirler. Kitre sahasına 3–4 senede bir gidildiği ve kısa süre kalındığı için barınak olarak çadırlar kullanılır. Aslında kitre tarım sahasın 10 yılda bir gidildiği zaman daha iyi verim alındığı belirtilmektedir. Çünkü ideal kitrenin oluşumu 10 yıl içinde gerçekleşmektedir. Elde edilen kitre Bucak Kitre Borsası'nda İzmir'den ve İstanbul illerinden gelen tüccarlara satılmaktadır. Kitrenin satış bedeli her yıl *1 gr altın ne kadarsa kitrenin kilosu da aynı* rakamdan satılmaktadır. Bu nedenle uzun yıllar boyunca yöre halkının ekonomik yaşantısına önemli bir katkı sağlamıştır. Fakat zamanla toplayıcılar kitre kalitesine dikkat etmemişler ve yurt içi ve yurt dışı piyasada İranlılara pazarlarını kaptırmaları sonucu da kitre kazançlı özelliğini kaybetmiştir.

Bununla birlikte bir başka mevsimlik göç şekli de salep** (Orchidaceae) toplamak üzere yapılan göçlerdir. Salep toplamaya Çamlık, Kocaaliler, Kızılseki, Karaseki ve Demirli köylerinden katılım olur. Bu ritmik faaliyet 1935 yılından beri yapılmaktadır. Salep toplamak için Çanakkale, Yozgat, Sivas, Ankara, Kayseri, Çorum ve Niğde gibi illere çayır ve kır salebi toplanmaya gidilir. Bu göç şekline erkek nüfus katılır ve Nisan-Mayıs ayları içerisinde gerçekleşir. Toplanan salep, Melli'deki köylerde yoğurtlu suyla yıkanıp kurutulur. Kurutulmuş salep Bucak ilçesinde pazarlanır.

Bucak'taki saleple uğraşan esnafta, Melli yöresindedir. Burada belirtilmesi gereken önemli bir durum da diğer illerdeki vatandaşların topladıkları salepler de Bucak kentinde getirilir ve buradan Türkiye'nin diğer illerine sevki yapılır. Yani dondurmacılık ta kullanılan iki önemli hammadde, salep ve kitrenin Türkiye içine dağıtımı Bucak kentinden gerçekleşir. Kuru salebin 2003 yılındaki 1kg'lik satış bedeli yaklaşık 18–30 milyon TL arasında değişmektedir.

Melli yöresinde 2000 yılından itibaren Belören, Çobanpınarı, Karaseki ve Karacaören köyleri dışındaki bütün yerleşmelerden Antalya il ve ilçelerine turizm ve tarım sahalarında çalışmak için mevsimlik göç olayı

** SALEP: yumrulu orkidelerden elde edilir. Daha çok, Orchis, Anacamptis, Ophyris, Serepas, Himantoglossum, Barlia gibi ovoid yumrulu olanlarla, Datcyllorhiza gibi parçalı yumruya sahip orkidelerin değişik türleri salep elde edilmesinde kullanılmaktadır. Salep bitkisinin yumruları her yıl tek bir yavru yumru meydana getirmekte ve yeni yumru geliştikçe eski yumru yok olmaktadır. Bu nedenle bilinçsiz sökümler nedeniyle salebin nesli tükenmek üzeredir (Önal,19997,1057).

gerçekleşir. Bunun dışında ise, Eylül-Ekim ayları arasında da Isparta'nın Eğirdir ilçesine elma toplamaya gidilmektedir.

Meli yöresinde, toplam 15 kırsal yerleşmenin sadece beşinde ilköğretim okulu bulunmaktadır (tablo 6). Belören, Çobanpınar, Dutalan, Kargı, Karaseki, Kızıllı, Kızılski ve Kuyubaşı'nda ilköğretim taşımalı eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir. Öğrenci sayılarının cinsiyete göre dağılımı ele alındığında, toplam 975 öğrencinin %51,9'unu (506) erkek öğrenciler, %48,1'de kız öğrenciler oluşturur. Yerleşmelere göre en fazla öğrenci 469 kişi ile Kocaaliler kasabasında, en az öğrenci ise 23 öğrenci ile Kavacık'ta bulunmaktadır.

Araştırma sahasında bir öğretmene 16,8 öğrenci düşerek Türkiye ortalaması olan 42 rakamının aşağısında bir orana ulaşılmıştır. Bununla birlikte, dersane (sınıf) başına da 17,7 öğrenci düşerek, Türkiye ortalaması 45'den çok daha düşük oranda, kalabalık olmayan sınıflar meydana gelmektedir. Araştırma sahasında orta öğretim verecek okul yoktur. Bu eğitim almak için öğrenciler genellikle Bucak ilçe merkezin gitmektedir.

Tablo 5. Melli Yöresinde Nüfusun Okul, Öğretmen, Öğrenci ve Derslik Durumu (2004).

Okul	Öğretmen	Öğrenci			Derslik	Okul Öncesi
		T	E	K		
Çamlık Hacıbağ İ.O.	6	74	30	26	6	18
Çamlık Sahil İ.O.	5	56	29	22	5	-
Elsazı/Yenice İ.O.	2	29	15	14	3	10
Demirli İ.O.	4	45	20	25	5	10
Karacören İ.O.	15	279	153	126	13	16
Kavacık İ.O.	2	23	13	10	3	10
Kocaaliler İ.O.	24	469	246	223	20	13
Toplam	58	975	506	469	55	77

Kaynak: Burdur İl Milli Eğitim Md. Kayıtları.

Melli yöresinde okul çağına gelmeyen, 6 yaşın altı 1166 kişi bulunmaktadır. Okuryazar olamayan nüfusun sayısı 1094 kişidir. Buna göre, Melli'de okur-yazar oranı %77,5'tir. Bu değer, 2000 yılı Türkiye ortalaması %85'in altındadır. Tablo 6'da görüldüğü gibi 1094 kişilik okur- yazar

olmayan nüfusun %84,6'sını (925 kişi) kadınlar, 15,4'ünü (196) erkek nüfus oluşturur. Bu Türkiye'de artık geleneksel bir hal alan kız nüfusun okutulmaması durumunun bir göstergesidir. Eğitim çağındaki 8900 kişinin %66,7'si (5935 kişi) ilkokul mezunudur. Yörede Yüksek okul mezunlarının oranı ise sadece, %0,2 gibi oldukça düşük bir orandır.

Tablo 6. Melli Yöresinde Nüfusun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı (2003).

Eğitim Durumu	Erkek	%'si	Kadın	%'si	Toplam
Okul Çağında Değil	582	49.9	584	51.1	1166
Okur-Yazar Değil	169	15.4	925	84.6	1094
Okur-Yazar	391	41.9	543	58.1	934
İlkokul Mezunu	3173	53.5	2762	46.5	5935
Orta Okul Mezunu	385	67.7	193	32.3	578
Lise Mezunu	250	74	88	26	338
Yüksek O. Mezunu	13	61.9	8	38.1	21
Toplam	4963	-	5103	-	10066

Kaynak: Sağlık İl Md. ETF kayıtlarından (2003)

Bu rakamlar ışığında, gündelik hayatın en küçük özelliklerinden, iş hayatının karmaşık sosyal ve ekonomik ilişkilerine kadar, bilginin yol bulma ve performans artırıcı gücünden Melli yöresinin nispeten mahrum kalacağını söylenebilir.

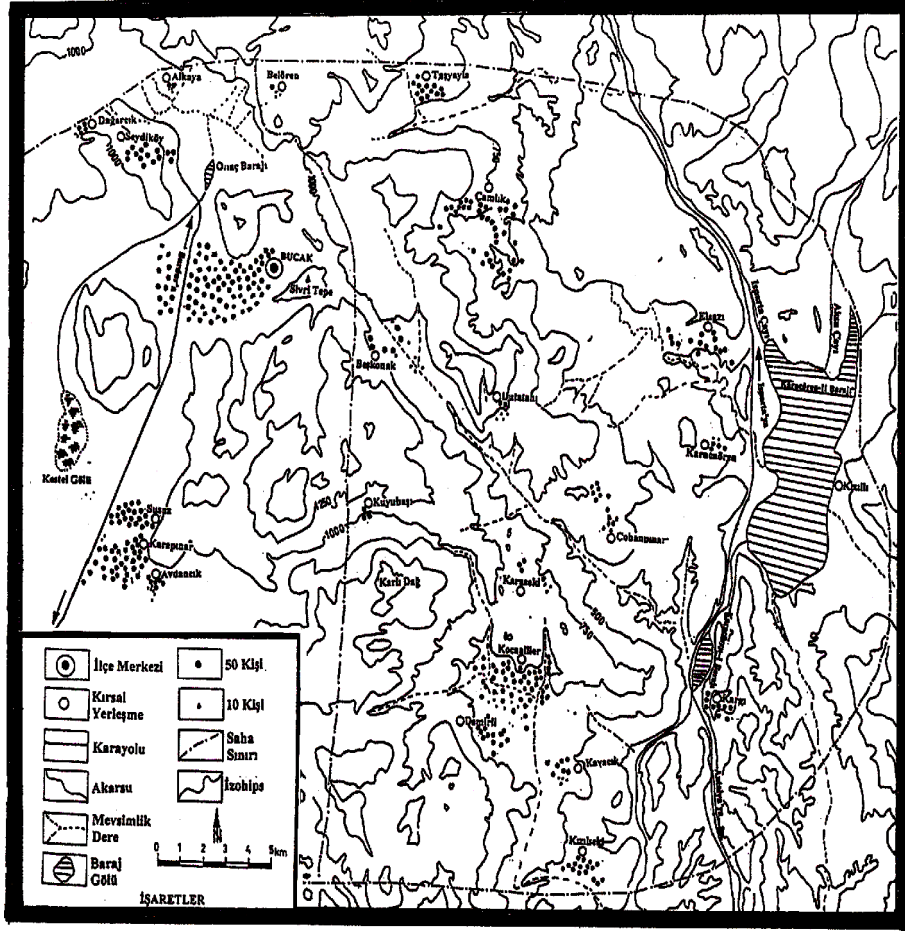
Araştırma sahasının aile nüfus büyüklüğü ortalaması 3,9 kişidir. Bu ortalama hane başına 4.3'lük Türkiye ortalamasının altındadır (Hacettepe Üniv.,1998,16). Ancak Bucak ilçesi aile nüfus büyüklüğü 3,7 olup, Melli yöresi bu değerden 0,2 puanlık fazlalık göstermektedir (2003'de). Karacaören I barajının yapılmasından sonra özellikle genç nüfusun göç etmesi ile Karacaören (3,3) ve Kızıllı (2,7) köylerinde aile nüfus büyüklüğü düşmüştür. Bu köylerde sağlık il müdürlüğü E.T.F kayıtlarında da görüldüğü gibi yaşlı nüfus kalmıştır. Keza, heyelan ile yeri değiştirilen Belören köyünde de yaşlı nüfustan dolayı aile nüfus büyüklüğü 2,8 olarak tespit edilmiştir. Ancak, özellikle sera tarımının ekonomik getirisinin yüksekliğine ve yoğun emek istemesi nedeni ile El sazı (6,7) ve Kargın (4,7) köylerinde

göç olayı azalarak hane başına düşen nüfus ortalamaları araştırma sahasının üzerinde bulunmaktadır (tablo 7).

Melli yöresi nüfus dağılışı ve yoğunluğu itibariyle incelendiğinde, iklim, yükselti, yeryüzü şekilleri, su kaynakları, toprak ve bitki örtüsü gibi coğrafi faktörlerin etkisini görülmektedir. Melli'de en fazla nüfus 2463 ile Kocaaliler'de bulunur. En az nüfus ise 86 kişi ile Belören köyündedir. Yörede Kavacık ve Kızıllı köylerindeki küçük nüfus artışı dışında bütün yerleşmelerde nüfus azalma eğilimindedir (harita 4).

Bir polye yerleşmesi olan Kocaaliler kabasında dar bir alana yerleşme gerçekleştiği için nüfus yoğunluğu km^2 'ye 132,4 kişi düşmektedir. Yeryüzü şekillerini engebeli olduğu, orman örtüsünü sık dokulu olduğu ve su sorunu olan yerleşmelerde nüfus yoğunluğu azalmaktadır. En düşük nüfus yoğunluğu km^2 'ye 4 kişinin düştüğü Kuyubaşı köyüdür. Bu köy karstik bir depresyon içinde olmasına rağmen su sorunu, tarım sahalarının azlığı ve yoğun ormanlık arazi sonucunda yerleşmede sadece 152 kişi yaşamakta ve dolayısıyla da nüfus yoğunluğu düşmektedir. Aksu çayı boyunca kurulan Kargı (km^2 'ye 15,5 kişi), Karacaören (km^2 'ye 15,3 kişi), Elsazi (km^2 'ye 14,9 kişi), Kızıllı (km^2 'ye 34,9 kişi) ve Çamlık'da (km^2 'ye 19,2 kişi) aritmetik nüfus yoğunluğu düşüktür (tablo 7).

Bilindiği gibi, tarıma elverişli topraklar yetersiz ve tarımla uğraşan nüfus fazla ise tarımsal nüfus yoğunluğu düşük gerçekleşir. Tarımsal nüfus yoğunluğunun yöre ortalaması km^2 'ye 30,2 kişidir. Bu oran, Bucak ilçesinin diğer kırsal yerleşmelerinde km^2 'ye 32 kişi düşmektedir. Buna göre Melli yöresinde tarımsal nüfus yoğunluğunun en düşük olduğu ve km^2 'ye 6,7 kişi ile Karacören köyüdür. En yüksek oran ise km^2 'ye 100 kişi ile Karaseki köyünde gerçekleşir (tablo 7).

Harita 4. Melli'de Nüfusun Yerleşmelere Göre Dağılımı

Fizyolojik nüfus yoğunluğu, tarım alanlarının dar ve toplam nüfusun fazla olduğu yerlerde yüksek çıkmaktadır. Araştırma sahasında tarım sahalarının dar olması sonucunda fizyolojik nüfus yoğunluğu yüksektir. Yöre ortalaması km^2 'ye 182,7 kişi düşerken, Bucak ilçesinin diğer kırsal yerleşmelerinde bu oran km^2 'ye 210,2 kişidir. Belören köyünde km^2 'ye 98,8 kişilik en düşük fizyolojik nüfus yoğunluğu düşerken, Karacaören'de bu rakam tarım sahalarının büyük bir kısmı Karacören-I barajı altında kaldığı için, km^2 'ye 1513,3 kişi gibi oldukça yüksek bir ortalamaya çıkmaktadır (tablo 7).

Tablo-7. Melli Yöresindeki Nüfusun, Nüfus ve Hane sayıları, Yüz Ölçümü, Hane Ortalaması, Çiftçi Sayısı, Aritmetik, Tarımsal ve Fizyolojik Yoğunlukları

Yerleşme Adı	Nüfus	Hane Sayısı	Hane Ort.	Yüz Ölçümü Km ²	Arit. Ort. km ² /kişi	Çiftçi Sayısı	Tarım Sahaları Yüz Ölç. Km ²	Tarım sal Yoğ. km ² /kişi	Fizyolojik Yoğ. km ² /kişi
Belören	86	31	2.8	12.75	6.7	30	0.87	34.5	98.8
Beşkonak	363	89	4.1	74.61	4.9	81	1.31	61.8	277.1
Çamlık	1907	465	4.1	99.34	19.2	291	6.28	46.3	303.6
Çobanpınar	704	174	4.0	51.31	13.7	160	3.39	41.2	207.7
Demirli	654	174	3.7	74.61	8.7	174	4.08	42.6	160.3
Dutalan	140	37	3.8	16.53	8.5	40	0.62	64.5	225.8
Elsazı	754	206	6.7	50.70	14.9	115	3.12	36.8	241.7
Karacaören	227	69	3.3	14.81	15.3	38	0.15	6.7	1513.3
Karaseki	230	61	3.8	25.00	9.2	69	0.63	100	182.6
Kargı	503	106	4.7	32.51	15.5	41	1.49	27.5	337.6
Kavacık	398	102	3.9	7.47	53.3	48	1.28	37.5	310.9
Kızıllı	672	137	2.7	19.25	34.9	41	4.04	10.1	166.3
Kızılseki	704	195	3.6	31.92	22.1	109	3.34	32.6	210.8
Kocaaliler	2463	677	3.6	18.59	132.4	417	22.52	15.5	109.4
Kuyubaşı	152	36	4.2	38.03	4.0	30	1.20	25	126.7
Toplam	9927	2559	3.9	555.8	17.8	1643	54.32	30.2	182.7
Bucak Mer.	28833	8127	3.5	94.05	450.1	2627	71.4	36.8	403.8
Genel Toplam* ve Ortalama**	57950*	15555*	3.7**	1436*	40.4**	8834*	275.71*	32.0**	210.2**

Kaynak: Bucak İlçe Tarım Md. verilerinden, Burdur Sağlık İl Md verilerinden ve D.İ.E. Burdur 2000 yılı sayım sonuçlarından derlenmiştir.

2.2 Yerleşme

Bucak ilçesi, Akdeniz iklimi etkisi altındadır. İlçenin Kestel polyesi çevresindeki yerleşmeler ile Melli yöresinde benzer iklim koşulları geçerlidir. Bu nedenle yerleşmede de iklimi tesiri her iki yörede de aynıdır. Ancak Melli yöresinde yerleşme şekilleri belirginleşirken yüzey şekilleri, bitki örtüsü, hidrografik özellikler ile ekonomik yaşam şekillerinin daha ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Araştırma sahasında, 2 kasaba yerleşmesi, 13

köy yerleşmesi bulunur. Bununla birlikte Kocaaliler, Elsazı, Çamlık, Karaseki ve Beşkonak köyleri mahalle yerleşmelerinden meydana gelmiştir. Geçici yerleşme şekillerinden sadece Kızıllı köyünde yaylacılık faaliyeti yapılmaktadır. Diğer köylerde ağıl yerleşmeleri söz konusudur. Bununla birlikte birçok mahalle yerleşmesi topoğrafik faktörler ve su nedeni ile dağınık yerleşme şeklindedir. Bu mahallelerde ise özellikle seracılığa bağlı olarak tek ev ve eklentileri biçiminde meskenler de bulunmaktadır.

Bu yerleşmeleri incelerken öncelikle yer adların toponomisi yapılacaktır. Buna göre araştırma sahasında fiziki coğrafya faktörlerinden ismini alan köy sayısı daha fazladır. Kızıllı ve Kızılseki köyleri, çevrelerindeki kızıl renkli topraklardan yani terra rosalardan ismini almıştır. Ayrıca yamaçlardaki düzlüklere seki isminin verilmesi de Kızılseki köyünün kızıl yamaçtaki düzlük üzerinde kurulmasından kaynaklanmaktadır (harita 2,3). Kızılseki köyü adının oluşması ile ilgili bir başka yaklaşım Konu tarafından ileri sürülmüştür. Kızılseki köyü yakınlarında kireçtaşları çevresinde hayvan otlatmak için gelen kızların, burada eğlenmesi, oynamaları sonucu kızlarsekisi denmeye başlanmış daha sonra Kızılseki olarak zikredilmiştir (Konu, 2000, 33). Belören köyünün, Bel yani; dağ silsilesi, boyun, seviye (Derleme Sözlüğü, Cilt, 3, 2594) anlamı vardır. Belören köyü de bir yamaç köyüdür. Ören ismi de, eski yerleşim yeri anlamındadır. Böylece yamaçtaki eski yerleşim yeri olarak adlandırmak mümkündür. Kavacık köyü çevresinde çok görülen kavak ağacından ismini almıştır. Kuyubaşı köyünde içme suyu için açılmış kuyuların fazlalığı bu ismin köye verilmesine neden olmuştur.

Kargı köyde çok yetişen kamışa (Derleme Sözlüğü, Cilt,8,2659) Kargı dendiği için bu ismi almıştır. Ancak bu köy ismi için 24 oğuz boyunun bir ismi olduğunu da söyleyebiliriz. Çünkü Kargı köyünün asıl adının Kargın olduğu ve zamanla Kargın ismi sonundaki “n” harfi düşerek Kargı şekline döndüğü Özçelik tarafından belirtilmiştir (Özçelik,1999,84). Bununla birlikte köy, Aksu çayının taşması sonucu her tarafın sularla kaplanmasıyla birlikte çevrenin milleşmesi, her şeyin kaynaşması, kaynaştırılması anlamına gelen kargı adından (Konu,2000,33) türediği de düşünülebilir.

Elsazı Köyünde kamış ve saz bitkileri karıştırılmaktadır. Aslında her ikisi de farklı özellikteki bitkilerdir. Kamışa (*Phragmites australis*) yörede saz (*Schoenoplectus lacustris*) denmektedir. Elsazı köyü elle toplanan sazın olduğu yer anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, eskiden, Antalya civarındaki yörükler, Isparta ili Anamas yaylasına göç ederken bu köy uğrak yeriymiş. Köylülerle yörükler buraya gelen bir ozanla birlikte sazlı sözlü muhabbet düzenlerlermiş, bu ozan geleneğine bağlı olarak, buraya eli sazlı adamın geldiği yer anlamına gelen Elsazı denilmiştir. Çamlık köyü çevresinde çok yoğun Kızılcım ormanı bulunduğu için bu ismi almıştır.

Keza Dutalan köyü de, köyün ortasındaki yaşlı bir dut ağacından ismini alır. Karaseki köyü çevresindeki kireç taşlarının nispeten koyu renk sergilemesi bu ismin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bununla birlikte Karaseki köyünün eski ismi Erdüştü'dür. Kurtuluş savaşı sırasında, köyden birkaç erin şehit düşmesi sonucu Erdüştü ismini aldığı rivayet edilmektedir (Konu, 2000, 33).

Demirli köyünün eski ismi *Kayı*' dır. Kayı 24 oğuz boyundan biri olup köy isminin tarihi bir kökeni vardır. Beşkonak ismi köyün beş tane mahalleden oluşması ile bu ismi almıştır. Fakat köyün eski ismi *Gerçe*'dir. Çamlık köyünden Gerçe ismindeki bir şahsın burayı kurması ile ilk ismi ortaya çıkmıştır. Karacaören köyü çevredeki en eski yerleşmelerden birisidir. Osmanlı vesikalarında *Karacaviran* olarak yazılmaktadır. Ören kelimesinin birden fazla anlamı vardır köy, şehir ya da köy, şehir yıkıntısı (Derleme Sözlüğü,1993, Cilt 9, 3345–3346)) anlamları vardır. Buna göre bir şahsa hitaben karacanın köyü şeklinde açıklamak mümkündür. Çobanpınar köyünün eski adı *Gelesinli*'dir. Köye Isparta'nın Gelesin yöresinden gelenler tarafından kurulduğu için bu ad verilmiştir. Köyde bulunan verimli bir su kaynağından dolayı bu ad sonradan verilmiştir.

Yükselti basamaklarına göre köyler değerlendirildiğinde; yerleşmeleri 4 yükselti basamağına göre ele almak mümkündür. Buna göre 400–600 m'lik yükselti basamağı olarak belirlenen, Melli yöresinin doğusunda Aksu çayı vadisi çevresinde ve kabaca kuzey-güney yönlü olarak uzanan aksu çayı ve mübadili derelerin açtığı vadiler yaklaşık olarak 400–520 arasındaki yükseltilerde 5 köy yerleşmesi vardır. Kargı köyü yükseltisi en az olan 400 m.'lik vadi tabanında kurulmuştur. Karacaören köyü 410 m, Çobanpınarı köyü 460 m, Kızıllı 480 m ve 4 mahalleden oluşan El sazı köyü de 520 m'lik yükseltide yer alır (Harita 2,4).

Kocaaliler polyesi ve çevresinde 4 tane yerleşim birimi 600–800 m.'lik yükselti basamakları arasında bulunmaktadır. Polyenin en çukur yeri 628 m.'lik yükseltiye sahiptir. Polye içinde bulunan Demirli yaklaşık olarak 640 m ve Kocaaliler de 650 m'lik yükseltilerde yer alır. Polye'nin dışında ve güneyinde Kızılseki 670 m ve Kavacık 690 m.'lik yükseltilerde kurulmuştur (Harita 2,4).

Melli yöresinde 800–1000 m'lik yükselti aralığında sadece Karaseki köyü vardır. Bu köyün 4 mahallesi bulunur ve mahalleler 750 m ile 1070 m'lik yükselti aralığında kurulmuşlardır (Harita 2,4).

Araştırma sahasın en yüksek köyü yaklaşık 1200 m'lik yükseltisi ile Belören köyüdür. Dutalan köyü, 1180 m, Çamlık 1140 ve Kuyubaşı köyü de 1010 m'lik yükseltilerde yer alır. 1000–1200 m'lik yükselti basamaklarında yer alan bu köyler, Melli'nin kuzey batısında bulunmaktadır (Harita 2,4).

Köyler dokularına göre ele alındığında Dutalan, Karaseki, Elsazı, Karacaören, Kızılseki, Çobanpınarı, Beşkonak ve Kavacık köyleri topografyanın engebeli bir özellik sergilemesinden dolayı dağınık dokuludur. Çamlık köyü 4 mahalleden oluşmuştur. Bu özelliği ile dağınık bir doku sergiler. Ancak, mahalleler arasında doku itibarıyla farklılık vardır. Aksu çayı vadisinde buluna sahil mahallesi dağınık bir yapıda iken, diğer mahalleler sık dokuludur. Ayrıca, Kocaaliler, Demirli, Kızıllı köyleri merkezi sık dokulu iken çevreye doğru gevşek bir doku resmeder. Kargın köyü bir kapız önünde bulunduğu köyün kuzeyinde Karacaören II barajı ve batı ve doğusundaki sarp yamaçlardan dolayı sık dokuludur.

Kuruluş yerlerine göre köyleri incelediğinde, köylerin 5'i yamaç köyüdür. Bunlar; eğimin nispeten düşük olduğu yerlere kurulan Belören, Dutalan, Kızılseki, Kavacık ve Çamlık'dır. Kocaaliler, Kuyubaşı ve Demirli polye çevresine, Karaseki' de uvala gibi karstik yüzey şekilleri çevresinde yer alır. Beşkonak, Kargın, Elsazı, Kızıllı, Karacaören ve Çobanpınarı ise bir vadi köyüdür.

Köyler tablo 7 de de görüldüğü gibi toplam yüz ölçümleri 555,8 km²'dir. En küçük yüz ölçüme sahip yerleşme 7.47 km² ile Kavacık köyüdür. Köy Çatal tepenin eteklerinde kurulan bir yamaç köyüdür. Araştırma sahasında yüz ölçümü en büyük olan köy ise 99,3 km² ile Çamlık'dır. Kırsal yerleşmelerin yüz ölçümlerinin büyük olmaması tarımsal ve hayvancılık yaşantısının, yani ekonomik çevrenin de fiziki açıdan küçük olmasına yol açmaktadır.

Yöredeki bütün yerleşim birimleri ormanlık sahalarda içindedir. Bu durum, kırsal yerleşmelerde ev ve eklentilerini yaparken zorluklar çekilmesine yol açmıştır. Bunu gidermek için ya ormanlık sahalarda kesimler gerçekleşmiş ya da, aşınım satırları ya da Aksu çayı vadisinde orman örtüsünün azaldığı sahalara köy, mahalle ve çiftlik yerleşmeleri kurulmuştur. Ayrıca orman örtüsü yörede ekonomik çeşitliliği sınırlamaktadır. Bu durum 1996 yılına kadar halıcılık faaliyetlerinin yoğun yapılmasını sağlamıştır. Ancak zamanla fabrika halılarının iç piyasada el dokuması halıcılığın yerini alması, halıcılığın gerilemesine yol açmıştır. Orman alanlarının tarım sahalarını daraltması sonucu mevsimlik göç yanı sıra 2002'den itibaren sürekli göçlerde de yoğunlaşma meydana gelmiştir.

Bucak ilçesinin toplam 791069 dekarlık orman arazisi vardır. Bunun yaklaşık olarak %54,4'ü melli yöresinde bulunur. Yörede en fazla orman sahası 90697 dekarlık saha ile Çamlık köyündedir. En az orman örtüsü ise, 4805 dekarla, Kavacık köyündedir. Kızıllı köyü dışındaki yerleşim birimlerinde, ormanlık ve koruluk arazisi toplam arazinin yarısından fazlasını oluşturur.

Araştırma sahasındaki bütün köyler, nispeten ormandan belirli bir kazanç sağlarlar. Ağaç kesim ve dikimi ile gençleştirme faaliyetlerinde Orman İşletme Müdürlüğü kırsal nüfus iş gücünden faydalanmaktadır. Buna göre, Belören, Karaseki, Beşkonak, Demirli, Dutalan ve Kuyubaşı köylerinin temel geçim kaynağını orman ve orman ürünleri oluşturur. Ormancılık Çamlık, Kocaaliler, Elmalı ve Kargı'da tarım ve hayvancılıktan sonra üçüncü sırada yer alır. Kızıllı ve Karacören köylerinde ise, Balıkçılıktan sonra ikinci sıradadır.

Kırsal yerleşmeler, özellikle Nisan ve Mayıs aylarının yağışlı dönemlerinde bir orman altı ürünü olan kuzugöbeği (*Morchella conica*) toplamaktadırlar. Kuzugöbeği, Antalya ve İzmir'deki ihracatçılara satılır. Kuzugöbeğinin kuru suyu, 2003 yılında 80 milyon liraya kadar satılmaktaydı.

Melli'nin tarihsel kuruluşu nedeni itibarıyla yaylak özelliği olması sonucu, konuşlanan kırsal yerleşim biriminden bir başka yere yaylacılık yapılmamıştır. Genelde su olan yerlere ve yerleşildiği ve topografyanın uydun olmaması nedeniyle, sadece Kızıllı köyünde yaylacılık faaliyeti yapılmaktadır. Çünkü bu köy, Aksu Çayı kenarında kurulmuştur. Hayvancılık için çevrede uygun saha yoktur. Bu nedenle, Isparta ili Aksu ilçesi Anamas yaylasına, yani yaklaşık 80 km kuzey doğuya göç edilmektedir. Yaylaya Mayıs ayında çıkılıp, Ekim ayı sonunda dönüş gerçekleşir. Yaylacılık faaliyetine 1995 yılına kadar köyün büyük bir kısmı katılırken 2004 yılı itibarıyla sadece 5 hane bu aktiviteye katılmaktadır. Yaylaya bir ailenin bütün üyeleri çıkar ve çadır da kalınır. Genelde kıl keçisi hayvancılığı yapılmakla (600 kıl keçisi) beraber koyunlarda yaylaya götürülür (50-60 koyun). Elde edilen süt, peynir ve yağın genelde aileler tarafından tüketilmekle beraber, fazla ürünlerin bir kısmı, Isparta'nın Eğirdir ilçesi, Pınar pazarında satılmaktadır.

Yörede yer alan geçici yerleşme şekillerinden birisi de ağıllardır. Ağıllar kırsal yerleşmelerden birkaç km uzaktadır. Ağılların yer seçiminde su faktörü ve uygun topoğrafik faktörlere dikkat edilir. Bir çoban evi, yanında taşlar ve çalılardan çevrilmiş bir ağıl bulunur. Genelde ağıllarda bütün sene kalınır. Kıl keçisinin besicilik tarzında yetiştiriciliği yapılır.

Araştırma sahasında 1990 yılında seracılık faaliyetinin gelişmesine bağlı olarak çiftlik tarzı yerleşmeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yerleşmeler genelde tek ev ve eklentisinden meydana gelir. Karacören I ve II barajlarının batısında fliş ve konglomeratik kayaçların dereler tarafından parçalanması ile badlans topoğrafyası oluşmuştur. Buradan Aksu çayına yönelen dereler, irili ufaklı vadiler meydana getirmiştir. Bu vadilerde yerleşime uygun olan vadi tabanı ve yamaçlarına seralar kurulmuştur (Harita 3). Keza, Aksu çayının eski akarsu yatağı da bu tip yerleşmeye uygun bir ortam oluşturmaktadır. Seraların kurulduğu yerler birkaç haneden

oluşabilmektedir. Evler, genellikle tek katlı olup eklentileri, ahır, samanlık ve depodan oluşur. Çamlık köyünün Sahil mahallesi, Elsazı, Çobanpınar ve Kızıllı köyleri dağınık bir yerleşme tipi gösterir.

Melli’de, mekânın dar olduğu, engebeli bir topografyaya kurulmuş olan, Demirli, Kızıllı, Dutalan, Belören, Kargı, Çamlık, Karcaören, Elsazı ve Beşkonak köylerinde konutlar iki katlıdır. Konutların alt katlarında ahır, samanlık ve depo bulunur. İkinci kata dıştan verilen bir merdivenle çıkılır. İkinci katta genellikle bir balkon bulunmaktadır. Evlerin odaları 4 olup, WC ve banyo ikinci katta bulunur.

Bununla birlikte, Kuyubaşı, Karaseki, Kavacık ve Kızılseki köylerinde ise evler tek katlıdır. Eklentiler konutun çevresine yapılmaktadır. Ev eklentileri, ahır, samanlık depo ve kümesten oluşur. Evlerin temelleri, genellikle 50 cm olarak kazılır. Temele genelde kireç taşları konulmaktadır. Temelin üstüne sağlam olması nedeniyle genelde ardıç ağacı konur. Duvar kalınlıkları 60 cm’dir. Böylece, oda ile dışarı arasındaki sıcaklık dengesi sağlanır. Pencereler temelden sonra, 60–70 cm yükseltide yer alır ve pencere altı ve üstüne hatıl destekler yapılır. Evin dam kısmı yapılırken, önce ardıç ağaçları üzerine hasır, daha sonra toprak atılır. Bunun üstüne kiremit kaplı çatı yerleştirilmektedir.

Melli’de Budur Valiliği yardımıyla düzenlediğimiz anket verilerine Karacören ve Çobanpınar köyleri eksik bilgi verdikleri için konutların değerlendirilmesine katılmamıştır. Bu iki kırsal yerleşme dışında, Melli’de toplam 2776 konut tespit edilmiştir (Tablo 8). Bu konutları, konutların inşaat türüne göre incelediğimizde Konutları %48,4’ü (1341) tuğladan inşa edilmiştir. Taştan inşa edilenlerin oranı %42,1 (1171) olup, Briket ile inşa edilenlerin oranı %7,6’dır (212) ve sadece Kocaaliler kasabasında %1,9 oranında kerpiçten inşa edilen bina bulunmaktadır.

Konutlar, oda sayılarına göre değerlendirdiğimizde, 3 ya da 4 odalı konutların sayısının fazla olduğunu görmekteyiz. Melli’de hane ortalaması 3,7 kişi olup bir çekirdek aile profili ortaya çıkar. Bu orana göre adeta her odada bir kişi kalıyor gibi düşünülebilir. Burada belirtilmesi gereken birkaç durum söz konusudur. Geleneksel aile döneminden kalma evler dikkate alınmalı ve göç sonucu boşalan ve sadece 65 ve üzeri nüfusun kaldığı evler ile bayram ve yaz dönemlerinde kırsal yerleşmeye dönen nüfusu ağırlama istekleri göz önüne alınmalıdır. Buna göre, Melli’de 3 odalı konutların oranı %53,2 (1478) dir. Bunu 4 odalı konutlar %38’le (1073) takip eder. 2 odalı konutlar %6,3 (175) ve tek odalı konutlar ise, %1,8’lik (50) orana sahiptir (tablo 8).

Araştırma sahasındaki konutlar, çatı örtü durumuna göre ele alındığında, en fazla görülen örtü şeklini %84,9’luk (2387) oranla kiremitten

inşa edildiği görülmektedir. Betonla örtülenlerin oranı %14,4 (399) ve toprakla örtülü olanların sayısı da %0,7'dir (20).

Kat sayılarına göre, konutlar ele alındığında, tek katlı konutlar %52,2'lik (1451) orana sahiptir. İki katlıların oranı %45,6 (1265) ve üç katlılarda %2,2'lik (60) orana sahiptir.

Tablo 8. Melli Yöresinde Konutların İnşaat Türü, Kat Sayıları, Oda Sayıları ve Çatı Örtü Durumuna Göre Dağılımı (2003).

Yerleşme Adı	Konutların İnşaat Türü				Konutların Oda sayısı				Konutların Çatı Örtü Durumu			Konutların Kat Sayısı		
	Taş	Bri- ket	Tuğ- la	Ker- piç	1	2	3	4	Kire- mit	Topr.	Be- ton	1	2	3
Belören	21	-	9	-	-	-	30	-	30	-	-	-	30	-
Beşkonak	52	10	27	-	-	-	40	49	89	-	-	22	67	-
Çamlık	150	-	369	-	50	100	300	69	519	-	-	150	350	19
Çobanpınar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Demirli	120	50	80	-	-	-	160	90	200	-	50-	75	175	-
Dutalan	38	-	16	-	-	-	54	-	54	-	-	-	54	-
Elsazi	50	32	124	-	-	-	84	122	180	-	26	177	29	-
Karacaören	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karaseki	65	-	12	-	-	-	50	27	77	-	-	68	9	-
Kargı	22	19	87	-	-	-	104	24	128	-	-	44	80	4
Kavacık	60	-	50	-	-	-	-	110	110	-	-	110	-	-
Kızıllı	50	21	100	-	-	75	96	-	105	20	46	110	61	-
Kızılseki	75	-	175	-	-	-	200	50	220	-	30	210	40	-
Kocaaaliler	423	80	292	52	-	-	330	517	600	-	247	440	370	37
Kuyubaşı	45	-	-	-	-	-	30	15	45	-	-	45	-	-
%'si	42.1	7.6	48.4	1.9	1.8	6.3	53.2	38.6	84.9	0.7	14.4	52.2	45.6	2.2
Toplam	1171	212	1341	52	50	175	1478	1073	2357	20	399	1451	1265	60

Kaynak: Burdur valiliği ile 27.01.2003 tarihinde yapılan anket sonuçlarından Çobanpınar ve Karacören muhtarlıkları konutlarla ilgili bilgi vermemişlerdir.

3.EKONOMİK COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Melli yöresinin temel geçim tipi tarımsal faaliyetlere dayanmaktadır. Buna göre, tablo 9'da da görüldüğü gibi, 6576 kişilik faal nüfusun % 40,6'sı (2671 kişi) çeşitli iş kollarında çalışmaktadır. Çalışan nüfusun %83,9'u tarım sektöründe çalışır, %9,7'u sanayide ve hizmetler alanında ise % 6,4'ü istihdam edilmiştir. Bu tablo 9 da belirtilmesi gereken bir durum, çalışmayan yani işsiz olarak görülen nüfusun, faal nüfusun % 49,4'ünü oluşturmasıdır. Tarım ve hizmetler sektöründe çalışan nüfus genellikle erkeklerdir. Tarımda çalışan nüfus kamu kurum ve kuruluşlarınca kayıt altına alınırken kadınların çok az yazıldığı görülmektedir. Yörede tarımda çalışma işleminde 9-10 yaşındaki çocuklardan, 65-70 yaşına kadar olan bütün nüfus katılmaktadır. Dolayısıyla tabloda görülen rakamlar resmi kayıtları yansıtmakta olup, reel yaşantıyı ortaya koyamamaktadır.

Tablo 9. Melli Yöresinde Faal Nüfusunun Çalıştığı Fonksiyonlara Göre Dağılımı (2004).

Fonksiyon	Tarım	Hizmetler	Sanayi	Toplam	Faal Nüfus
Çalışan Nüfus	2243	170	258	2671	6576
%'si	83.9	6.4	9.7	100	-

Kaynak: Burdur Sağlık İl Md. Bucak M.E. B kayıtlar, Bucak Esnaf Sanatkârlar Derneği Kayıtları. Bucak İlçe Tarım Md. Kayıtları ve yerinde yapılan gözlemler.

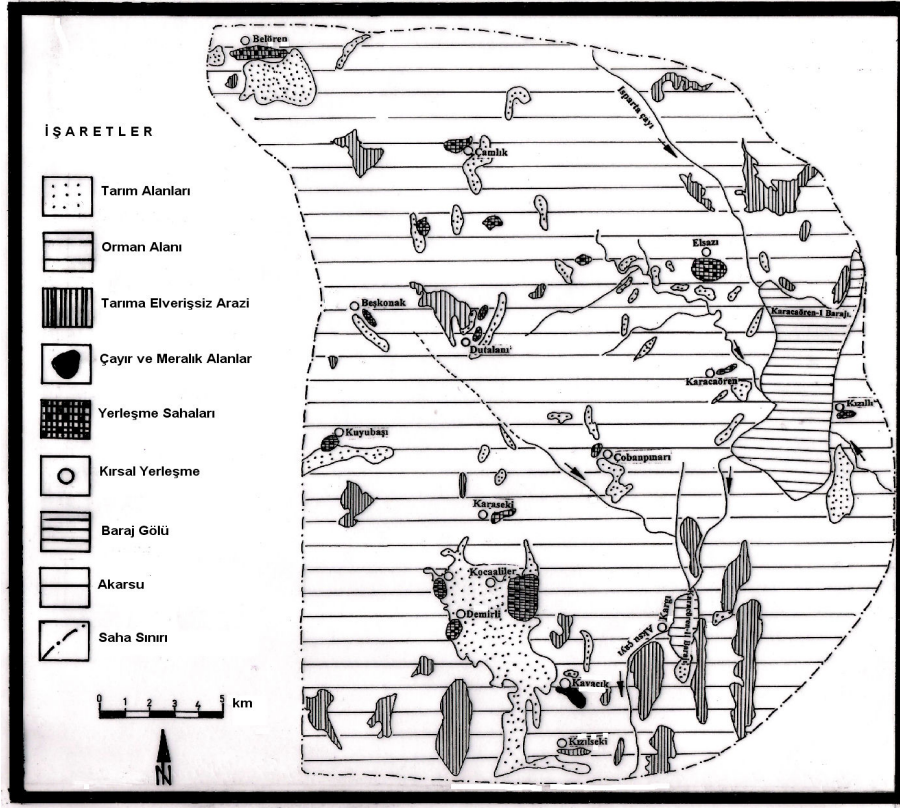
Yörenin 558860 dekar olan yüz ölçümünün yaklaşık olarak %77'sini (430440 dekar) ormanlık alanlar oluşturur. Daha önceki bölümde de belirtildiği gibi, kırsal yerleşmelerde ormancılık ekonomisi yaygındır. Tarım yapılan sahalarda polye ve vadi tabanları ile aşınım satırlarıdır (harita 3). Tarım sahaları, toplam yüzölçümünün sadece %9,7'sine (54195 dekar) tekabül eder. Engebeli yüzey şekilleri ve orman örtüsü ile toplam yüz ölçümünün %12,8'ine (71285 dekar) karşılık gelen tarım dışı kullanılmayan arazi ile birlikte, tarımın ekonomik özelliklerdeki etkisi sınırlıdır (tablo 9). Tarım sahalarının bu denli az olması yanı sıra, tarım arazilerindeki taşlılık ve sulama gibi sorunlar ile birlikte, tarımın yöre ekonomisine etkisi düşer (harita 5). Bu durum alternatif ekonomik faaliyetlerin yöredeki önemini artırmakta, göç olayının da şekil ve yönünün belirlemektedir. Örneğin, kitle ve salep toplayıcılığı tarihsel süreç içinde canlı kalmış ve mevsimlik göçü olgusu yöre ekonomisi ve kültüründe kalıcı etkiler ortaya çıkarmıştır. Keza Antalya ili ve Eğirdir ilçesine yapılan mevsimlik göçler de bu ekonomik gerçekliğin bir sonucudur. Halıcılık, hayvancılık, balıkçılık ve madencilik tarımın ekonomik yaşantıdaki etkisinin azlığını telafi eden ekonomik uğraş biçimleridir.

Tablo 10. Melli Yöresinin Genel Arazi Kullanımı (1997) ve Çiftçi Sayısı (2004)

Yerleşme Adı	Yüz Ölçümü (Dekar)	Tarım Sahaları Yüz Ölç. (Dekar)	Ekilen Arazi (Dekar)	Nadas (Dekar)	Sebze (Dekar)	Meyve (Dekar)	Çayır ve Mera (Dekar)	Koruluk Orman Arazisi (Dekar)	Tarıma Elverişsiz Arazi (Dekar)		
									Taşlık	Batak.	Diğer
Belören	12.750	870	523	309	-	38	-	6.346	2034	-	950
Beşkonak	74.610	1.311	871	433	-	7	-	30.002	9339	-	700
Çamlık	99.340	6.280	3956	1632	606	86	-	90.697	300	-	2035
Çobanpınar	51.310	3.394	2145	1198	41	10	-	40.394	5279	-	2250
Demirli	74.610	4.089	2941	1148	-	-	-	63.910	4120	-	2500
Dutalan	16.530	620	381	220	19	-	-	15.819	-	-	100
Elsazı	50.700	3.123	2773	50	274	26	-	39.227	7820	-	500
Karacaören	14.810	153	80	-	70	3	-	10.717	-	-	3946
Karaseki	25.000	634	419	215	-	-	-	22.060	1000	-	1500
Kargı	32.515	1.497	1153	291	53	-	-	26.098	-	-	4920
Kavacık	7.470	1.288	759	521	-	8	1045	4.805	-	-	1382
Kızıllı	19.250	4.047	2009	626	2	122	--	5.500	-	10000	1000

Yerleşme Adı	Yüz Ölçümü (Dekar)	Tarım Sahaları Yüz Ölç. (Dekar)	Ekilen Arazi (Dekar)	Nadas (Dekar)	Sebze (Dekar)	Meyve (Dekar)	Çayır ve Mera (Dekar)	Koruluk Orman Arazisi (Dekar)	Tarıma Elverişsiz Arazi (Dekar)		
									Taşlık	Batak.	Diğer
Kızılseki	31.920	3.346	2469	844	-	33	-	25.310	125	-	3400
Kocaaliler	18.590	22.526	21832	694	-	-	-	15.667	-	-	4000
Kuyubaşı	38.030	1200	1146	46	-	8	-	33.888	1201	-	842
Diğer Yerleşmeler	1.252.247	275.710	156.408	27.287	2.468	6.605	19.024	791.069	104.221	11600	69.647
%'si	44.4	19.6	27.8	30.1	43.1	5.2	5.5	54.4	30	86.2	43.2
Toplam* ve Ortalama**	555.860	54.135	43.457	8.227	1.065	341	1.045	430.440	31.218	10.000	30.067

Kaynak. Bucak ilçe Tarım Müdürlüğü Kayıtlarından.

Harita 5. Melli Yöresinin Genel Arazi Kullanımı

Araştırma sahasında çeşitli tarım ürünlerinin kırsal yerleşmelere göre ekim sahaları incelendiğinde, cam ve plastik seralarındaki turfanda bahçe tarımı ön plana çıkmaktadır. Cam seracılık tarımı, tablo 11'de de görüldüğü gibi, Karacören, Çamlık, Çobanpınar ve Elsazı köylerinde yapılmaktadır. Plastik seracılık faaliyeti de Kargı, Dutalan, Çamlık, Çobanpınar ve Elsazı köylerinde uygulanır. Cam seracılık, 11700 dekar arazide, plastik seracılık ise 22900 dekar arazide yapılırken, aynı zamanda bütün Bucak ilçesi içerisinde seracılık faaliyeti Melli yöresinde uygulanmaktadır. Seracılık, 1990 yılından itibaren sebzeçiliğinin geçimlik ekonomiden ticari sebzeçiliğe geçilmesine neden olmuştur. Seralarda yılda iki kez, domates, salatalık, fasulye ve biber üretimi yapılmaktadır. Hasadı yapılan ürünler Burdur, Isparta ve az da olsa Antalya hallerinde iç piyasada tüketime sunulmaktadır. Ancak, üreticilerin üretilen tarım ürünü fiyatlarını belirleme imkânları

yoktur. İç piyasanın arz-talep dengesine göre hallerdeki kabzımallar* sera ürünlerinin parasal karşılığını belirlemektedir.

Seracılıkla birlikte araştırma sahasında, buğday-arpa gibi hububat üretimi de yapılmaktadır. Buğday üretimi 15113 dekar, arpa 5170 dekarlık sahada yapılır. Bucak ilçesinin geneli için tablo-9'da da görüldüğü gibi araştırma sahasında ekili-dikili alanlar içinde buğdayın payı %18,7, arpanın %10,7, nohudun %25,6, fiğın %26, tütünün %5,2'si ile cam ve plastik seranın %100 araştırma sahasında yer almaktadır. Burada dikkati çeken özellik, kırsal yerleşmelerin orman örtüsü ve engebeli araziden dolayı ekim sahalarına az olmasına rağmen tarım sahalarının önemli bir kısmını hububata ayırmış olmalarıdır. Bu da geleneksel besin türü olan ekmeğın yöre insanı için vaz geçılmaz olması ile arpanın hayvancılıkta besin maddesi olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Yörede hayvancılık faaliyeti, büyük ve küçükbaş hayvancılık, balıkçılık ve arıcılık dallarıyla yapılmaktadır. Yörede, 3968 büyük baş hayvan olup, Bucak ilçesinin %18,9 oranındaki büyükbaş hayvanı Melli'de yetiştirilir. Yaklaşık 14695 olan küçükbaş hayvan varlığı Bucak ilçesinde küçükbaş hayvan varlığının %25,6'sına tekabül eder. Melli'de hem besi hem de süt inekçiliği yapılmaktadır. Büyük baş hayvancılığın gelişimi yavaş gerçekleşmektedir. Bunun nedeni tarım sahalarının az olmasında dolayı yem üretiminde düşük rekoltedir.

Sığır yetiştiricileri yem için saman ve yoncayı Konya'dan getirmekteler, bu da yemin pahalıya mal olmasına yol açmaktadır. Bu duruma rağmen günlük olarak yaklaşık 17500 kg süt Bucak'tan gelen süt toplayıcılarına satılmaktadır. Süt satışları 2004 yılı itibariyle kilosu 430-450 TL üzerinden yapılmaktadır. Firma sahipleri aylık olarak süt parasını ödemektedir. Bu da Kırsal yerleşmelerdeki nüfusun sıcak para temini açısından önemlidir. En çok büyükbaş hayvan Çamlık kasabasında 834 adetle bulunur. Aynı zamanda bu kasabadan günlük 5000 kg süt satışı gerçekleşir. Çamlık'ta büyük baş hayvancılığın fazla yapılmasının nedeni hayvan yemi üretiminin kolay olmasıdır. En az büyük baş hayvan ise 35 adetle Karacaören köyündedir. Burada hayvancılığın yerini balıkçılık almıştır.

Araştırma sahasının geleneksel hayvancılık biçimi, küçükbaş hayvancılık, özellikle de kıl keçisi yetiştiriciliğidir. Küçükbaş hayvanların yaklaşık olarak %87'si kıl keçilerinden oluşur. Kıl keçileri, besi hayvancılığı şeklinde olup, özellikle kurban bayramında iç piyasada tüketilmek için beslenmektedir. Melli'de 2004 yılında yaklaşık olarak 14695 küçükbaş

* Kabzımal: Sebze, meyve ve bu gibi şeylerin üreticileri ile satıcılar arasında aracılık eden kimse, başka bir ifade ile özellikle yaş meyve ve sebzeyi üreticiden alarak, perakendeciye intikal ettiren komisyoncular hakkında kullanılan bir hukuk terimi.

hayvan bulunmaktadır. Bu sayı Bucak ilçesindeki küçükbaş hayvanların %25,6'sıdır. Küçükbaş hayvan sayısı 1990 yılında yaklaşık olarak 66862 iken 14 yılda 14695'e inmiştir. Bu durum iki nedene bağlanabilir. İlki, Orman ilçe müdürlüğünün orman içinde kıl keçisi beslenmesine izin vermemesidir. Diğer bir neden ise, kıl keçisinin ekonomik özelliğini yitirmesi ve yerine yeni ve kazançlı ekonomik iş olanaklarının doğmasıdır. Melli'de en fazla küçükbaş hayvan, 2500 adet ile Demirli'dedir. En az küçükbaş hayvan ise, 50 adet ile Karacaören'dedir.

Melli'de balıkçılık iki şekilde yapılmaktadır. İlki kültür balıkçılığı kapsamında, ağ-kafes balıkçılığı diğeri de avcılık balıkçılığıdır. Ağ kafes balıkçılığı, Karacaören I barajında dört işletme, Karacaören II barajında da beş işletme vardır. Tesislerde genellikle gökkuşağı türü alabalık yetiştirilir ve işletmeler genellikle yıllık üretimleri 30 ton/yılın altındaki aile tipi işletme biçimindedir. Her iki barajda yıllık olarak 177 ton balık üretilmektedir. Yetiştirilen balıkların büyük bir kısmı Antalya-Isparta karayolundaki oniki lokanta tipi tesislerde piyasaya arz edilmektedir(Arıbaş,2002,20-27).

Tablo 11. Çeşitli Tarım Ürünleri ve Küçük- Büyük Baş hayvanların Kırsal Yerleşmelere Göre Ekim Saha ve Oranlarının Dağılımı (Dekar-1997)

Yerleşme Adı	Buğday (Dekar)	Arpa (Dekar)	Nohut (Dekar)	Fıg (Dekar)	Tütün (Dekar)	Cam Sera (Dekar)	Plastik Sera (Dekar)	Hayvan varlığı		
								Büyük-baş (Adet)	Günlük Süt Satışı (kg)	Küçükbaş (Adet)
Belören	300	131	-	60	-	-	-	69	350	1085
Beşkonak	440	262	93	30	-	-	-	160	500	1200
Çamlık	2300	855	64	196	213	3600	7600	834	5000	1350
Çobanpınar	1443	481	-	43	95	1800	2300	318	100	350
Demirli	2674	200	-	67	-	-	-	382	500	2500
Dutalan	203	96	10	60	-	-	2000	68	350	500
Elsazı	1644	768	50	120	170	3600	8600	559	2000	500
Karacaören	50	26	-	-	-	2700	-	35	100	50
Karaseki	463	150	-	50	-	-	2400	82	300	750

Yerleşme Adı	Buğday (Dekar)	Arpa (Dekar)	Nohut (Dekar)	Fığ (Dekar)	Tütün (Dekar)	Cam Sera (Dekar)	Plastik Sera (Dekar)	Hayvan varlığı		
								Büyük-baş (Adet)	Süt Satışı	Küçükbaş (Adet)
Belören	300	131	-	60	-	-	-	69	350	1085
Kavacık	592	316	-	-	-	-	-	257	2500	585
Kızıllı	1270	400	200	75	-	-	-	302	-	2300
Kızılseki	1348	579	246	296	-	-	-	264	1500	1750
Kocaaliler	1432	320	-	109	-	-	-	371	1500	205
Kuyubaşı	411	286	103	267	-	-	-	144	300	1300
Diğer Kırsal ve Kentsel Yerl.	80.90 0	48.30 4	3.03 5	5.280	9161	11700	22900	20925	-	49663
%'si	18.7	10.7	25.2	26	5.2	100	100	18.9	-	25.6
Toplam	15113	5170	766	1373	478	11700	22900	3968	17500 *	14695

Kaynak: Bucak ilçe Tarım Müdürlüğü Kayıtları ve *anket sonuçlarından derlenmiştir.

Av balıkçılığı, Karacaören, Kızıllı ve Çobanpınar köylerinde yapılmaktadır. Av balıkçılığı en çok Çobanpınar köyünde gelişmiştir ve bu köyde 1997 yılında bir kooperatif kurulmuştur. Bu kooperatife ait 80 tekne bulunmaktadır. Barajdan takoz balığı avlanır ve bu balıklar, Isparta'daki balık unu fabrikalarına pazarlanmaktadır.

Tatlı su balıkçılığının, yöre halkına bir başka katkısı da, yabancılara yönelik av turizmini başlatmasıdır. Antalya'daki turizm şirketleri Karacören I ve II barajlarına balık avlama turları, kamu kurum ve kuruluşlarınca desteklenmiş ve 2002 yılı Mayıs ayından itibaren her gün en az 50 turist gelmeye başlamıştır. Avlanmaya gelen turist başına bir gün için kamuya ait ilgili kuruma 20 dolar ödenmektedir (Arıbaş,2002,28).

Yöre turizmi ile belirtilmesi gereken bir diğer durum da Kremna ve Milyos gibi Roma dönemine ait antik yerleşim birimlerinin varlığıdır (harita 2). Eko-Turizm için doğal parkurlar söz konusudur. Bununla birlikte kırsal turizm için kırsal yerleşmelerin otantik potansiyeli yeterlidir. Ayrıca yamaç paraşütü parkurları ve Karacören II barajının doğusundaki dağlık sahada uygun tırmanma parkurları bulunmaktadır. Melli yöresinin Antalya hava limanının 80 km uzağında olması ve Antalya-Isparta kara yolunun uygun ulaşım olanakları tanınması kamu ve özel sektörün organizasyonları sayesinde buradaki turizm potansiyelinin değerlendirileceği düşünülmektedir.

Yörede, Atölye tipi küçük işletmeler vardır. Ancak Kocaaliler kasabasında 2004 yılı sonunda ilk etapta 314 kişinin çalışacağı ve Merkezi Antalya Belek'te bulunan bir tekstil firmasının şubesi açılacaktır. Bu fabrika, 2005 yılı ilk 6 ayında sonra çalışan sayısının 600'e çıkarmayı planlanmaktadır. Yıllık, yaklaşık olarak 3 milyon dolarlık kadın elbisesinin ihraç edileceği düşünülmektedir. Şüphesiz bu tesisin açılması ile yörenin ekonomik yaşantısına pozitif katkıları olacaktır.

Yöredeki atölye işletmelerinin en yaygın olan tipi, halıcılık işletmeleridir. Bütün kırsal yerleşmelerde halıcılık yüz yıllardan beri yapılan geleneksel bir atölye tipi sanayi tarzıdır. Günümüzde, halı tezgâhları ve ipleri Isparta'dan temin edilir. Yörede Isparta halısı olarak tanınan halılar ile Milas tipi halılar dokunmaktadır. Halı tezgâhları genellikle ikamet edilen evin bir odasına kurulur. Tezgâhlarda bayanlar çalışmaktadır. Çalışma yaşı ile ilgili bir sınırlamayı oluşturmak zordur, çünkü 10 ile 70 yaşına kadar bütün kadınlar bu işle uğraşmaktadır. Her ay 6 m² lik bir halının üretimi yapılabilmektedir. Üretilen halılar Isparta'daki tüccarlara satılır. Halıcılık faaliyeti, 2000 yılından itibaren ekonomik özelliğini yitirmiştir. Çünkü işlenen halılarda kalitenin azalması ve fabrikasyon halıların daha ucuz olmasından dolayı, el dokuma halıların piyasalardaki talep oranı azalmıştır. Ancak yerel yetkililerin Antalya ve çevresindeki turizm pazarına yönelecek pazarlama stratejileri geliştirmeleri gerekmektedir. Halıcılık işletmesi ve pazarlamasına yönelik çeşitli üniversitelerde yetiştirme kursları verilerek yöreye özgü halıcılık işletmeleri geliştirilebilir. Yoksa araştırma sahasında nüfusun eğitim durumu profesyonel işletmeciliği kaldırarak seviye de değildir.

Kocaaliler kasabasında 2002 yılında itibaren Noel çelenkleri imal edilerek, Antalya limanından Avrupa Birliği ülkelerine ihraç edilmektedir. Çelenk işletmesini kuranlar Antalya ilinden gelen girişimcilerdir. Noel çelenği üretiminde tipik bir Akdeniz bitkisi olan Mersin ağacı kullanılmaktadır. Noel çelenği üretiminde kullanılan diğer bitkiler; ladin ağacı, sincan (sarmaşık), çilek, kepez, gök erik, armut ve antep fıstığı kullanılır. Atölye seçiminde kasabadaki boş dükkânlar kullanılmaktadır.

Yaklaşık olarak 140 kişi Kocaaliler kasabasından ve 20 kişi de Kızılseki köyünden (Kocaaliler'e gelerek) bu örme işlemine iş gücü olarak katılırlar. Çelenk örme işinde basit bir iş bölümü vardır. Erkek iş gücü çelengin çemberini yaparken, kadın iş gücü de örme işlemiyle uğraşır. Çelenk örme işlemi, Ağustos ayının 20'sinde başlar ve Aralık ayının 20'sine kadar 5 ay devam eder. Çelenk satışı esnasında kullanılan tarife çelenk başına 2003 yılında 1,5 milyon ile 2 milyon TL civarında gerçekleşmiştir.

Melli yöresindeki diğer atölye tipi işletmeleri ise, Kocaaliler ve Çobanpınar'da bulunan birer değirmen oluşturur. Kocaaliler kasabasından iki marangoz, bir elektrik tesisatçısı vardır.

Bununla birlikte, araştırma sahasında 4 tane mermer madeni ocağı bulunmaktadır. Bunlardan 3 tanesi Karaseki köyünde, 1 tanesi de Çamlıktadır. Çamlık'taki mermer ocağı yöredeki en büyük işletmedir ve Çamlık kasabasının Hacıbağ mahallesinden 72 kişi mermer ocağında çalışmaktadır. İşçilere iş gücünün vasfına göre günlük olarak 12-20 milyon TL'lik ücret verilmektedir. Bu maden Ocağı 1988 yılında açılmıştır. Çamlık ve Karaseki işletmede kullanılan, Laderler (lastikli kepçe) Japonya, A.B.D ve İtalya'dan ithal edilmiştir. Exavator (paletli-kova ve kırıcı sitemli) G.Kore'den ithal edilmiştir. Diğer işletme ürünleri yani, tel kesme makineleri, sondaj makineleri, mermeri kesen elmas, komprasör, su tankeri ve elektrik şebekesi yurt içinden karşılanmaktadır. Bununla birlikte makineleri kullanan uzmanlar diğer illerden gelirken, nispeten vasfı düşük işlerde yöre halkı çalışır. Karaseki köyündeki işletmelerde bu kırsal yerleşmeden sadece 6 kişi çalışmaktadır. Mermerler ham ya da Bucak kentindeki işleme tesislerinde işlenerek Antalya ya da İzmir limanları kullanılarak 22 ülkeye ihraç yapılmaktadır. Çamlık ve Karaseki maden ocakları yıllık 6-7 milyon dolarlık gelir elde ederken, İtalya ile dünya piyasasında rekabet içindedirler. Burada belirtilmesi gereken bir diğer durum da maden ocaklarının işletme sahiplerinin Bucaklı olup, dünyadaki mermercilikle ilgili fuarlara da katılmakta olmalarıdır. Bu fuarlar, Şangay-Çin, Madrit-İspanya, Verona-İtalya ve Orlando-A:B:D'dir.

Böylece yöre; noel çelengi üretimi, mermer madenciliği, halıcılık, kitre ve yeni kurulacak olan tekstil fabrikası ile dünya ekonomisi ile bütünleşme süreci içine girmiştir. Bu süreçte nüfusun sosyo-ekonomik etkileşim ve kazancını en yüksek seviyeye çıkartacak akademik çalışmaların yapılması gerekecektir.

Yörede son yıllarda kekik üretimi artmıştır. Bununla birlikte yöreye özgü incir ve zeyin üretimi de yapılmaktadır. Elde edilen Tarımsal ürünlerin bir kısmı Antalya-Isparta karayolu kenarında kurulan satış yerlerinde pazarlanmaktadır.

Hizmetler sektöründe faal nüfusun yaklaşık olarak %6,4'ü istihdam edilmiştir. Bu sektör içinde daha çok ticaretle uğraşan nüfus vardır. Bu iş kolları, bakkal, seyyar satıcılık, kahvehane, berber, celepçilik, sebzeçilik, ayakkabıcılık, manifatura ve konfeksiyonculuk, çilingir, oto satıcısı, telefon satıcısı, dericilik, büfecilik ve lokantacılıktır. Bunun yanı sıra 21 tane de şoför bulunmaktadır.

Hizmetler sektöründe, 14 kişi sağlık alanında, 58 öğretmen ve 17 imam kamu görevlisi olarak çalışmaktadır.

SONUÇ

Melli yöresi tarihsel anlamda birkaç yörükhan taifesinin birleşerek oluşturduğu bir aşirettir. Bu aşiret, ilk önce yaylak olarak seçilen bu sahada 15. yüzyıldan beri yaşamaktadır. Aşiret yer seçimi yaparken şu anki dağlık ve tepelik sahalara ile Aksu çayı vadisini tercih etmiştir. Diğer havzaların meskûn özelliği aşiretin Melli çevresine toplanmasına yol açmıştır. Ancak Melli'ler bir havzaya sıkışmış kapalı bir toplumdur ziyade, tarih boyunca dışa açık bir toplum halinde yaşantılarını sürdürmüşlerdir.

Yörenin merkezini Kocaaliler kasabası oluşturur. Kocaalilerin eski ismi Melli'dir. Yöre nüfus yapısı itibariyle iki önemli özellik gösterir. Bunlarda ilki, aile nüfus büyüklüğünün Türkiye ortalamasının altında 3,9 olmasıdır. İkincisi de öğretmen başına düşen öğrenci sayısının 42 kişilik Türkiye ortalamasının oldukça altında 16,8 kişi ve derslik başına düşen öğrenci sayısının da, Türkiye ortalamasından (45) tamamen farklı oranda 17,7 kişinin düşmesidir. Bu rakamlar anlamlıdır. Çünkü ailenin kalabalık olmaması aile içi, iletişim ve eğitim güçlenmesini sağlayacak potansiyelin varlığını gösterir. Bu tespit içinde aile içi eğitimi zorlaştıran ana faktörün ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşük olmasıdır. Bu durum okullardaki az öğrenci sayısı nedeni ve iyi bir planlama ile aşılabılır. Bununla birlikte yörenin nüfus artış hızı Türkiye ortalamasının biraz aşağısında olması, gelecek yıllara bir nüfus baskısı olmayacağını da işaret etmektedir.

Bununla birlikte yöre halkında girişimci bir ruh hali bulunmaktadır. Bu iki özellik ile iyice somutlaşmaktadır. Bunlarda ilki uzun süre Türkiye ve Dünya kitle piyasası ile salebin Türkiye piyasalarını ellerinde tutmalarıdır. Bir diğeri de Avrupa'ya ihraç edilen Noel çelenginin yapılmasıdır. Bu kapalı bir halk yapısından ziyade, açık bir toplumun varlığını göstermektedir.

Yörenin hâlihazırdaki insan kaynakları ve potansiyel ekonomik kaynaklar dikkate alındığında yörenin sağlıklı bir şekilde geleceğe hazırlanmasına olanak sağlayacak bir durum söz konusudur. İlkönce yörenin göç ve ekonomik yapısını uzun süre karakterize etmiş olan kitle ve salep

toplayıcılığının daha profesyonel usuller ile yapılması gereklidir. Özellikle Dünya kitre arz piyasasında söz sahibi olan İran'dan, Melli pazar payını tekrar ele geçirmelidir. Bunun için, kitre üretim kalitesi ve pazar araştırılmaları sağlıklı ölçütler ile gerçekleştirilmelidir.

Türkiye'nin küresel dünyanın gerçekleri ile olan uyum ve rekabet süreçlerine göre yöre halkı hazırlanmalıdır. Örneğin Avrupa Birliği tarım, madencilik, ormancılık ve turizm politikalarına, genelde Türkiye'nin yükümlülükleri özelde de yörenin karşılaştacağı sorun ve imkânlarla yönelik yöresel stratejiler ortaya konulmalıdır.

Yöre arazi varlığının %54,4'ünü orman arazileri oluşturmaktadır. Bu durum yerleşme ekonomik yaşantıda nüfusun tercih ve hareket alanlarını sınırlandırmaktadır. Ancak yöredeki dağlık ve tepelik araziler, Karacaören I ve II barajları ile Milyos-Kremna antik yerleşim merkezleri, yoğun orman örtüsü de dikkate alındığında önemli bir turizm potansiyelinin varlığını da ortaya çıkarmaktadır. Bu turizm potansiyeline işlerlik kazandıracak önemli özellikte, Antalya'nın aktif turist sayısıdır. Her ne kadar 2002 yılından itibaren Antalya'dan yöreye, balıkçılık ve araç safarileri düzenlense de, bu etkinliklerin halkın ekonomik yaşantısına katkısı nispeten sınırlıdır. Yöre nüfusunun turizminden pay alabilmesi için ilkönce eko-turizme yönelik tanıtım ve uygulama stratejilerinin başlaması gerekli, daha sonra da yöreyi eko turizmde markalaştıracak çalışmalarının gerçekleştirilmesi lazımdır. Eko turizm hem yöre doğal kaynaklarının korunmasına hem de kazanca çevrilmesine katkı sağlayacaktır.

Melli yöresinin karayolu ulaşım ağı hem iyi hem de Antalya gibi önemli bir anakent ile direk bağlantısı vardır. Bu durum yöre seracılığını gelişimine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, barajlardan elde edilen balık ürünlerinin turistik otellere pazarlanması kolaylaştırmaktadır. Ancak bu potansiyel de yeterince değerlendirilmemektedir. Bu veriler dikkate alındığında, yörenin potansiyel doğal ve beşerî kaynaklarının alternatif planlama ölçeklerinin oluşturulması sonucu, yörenin kalkınma ve gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Arıbaşı, K., 2002, Burdur İlinde Kültür Balıkçılığının Coğrafi Özellikleri, *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl:3,Sayı:4, Burdur
- Atalay, İ-Mortan, K., 2003, *Türkiye Bölgesel Coğrafyası*, İnkılap Yay., İstanbul
- Atayeter, Y., 2000, *Aksu Çayı Havzasının Jeomorfolojisi*, Marmara Üniv. Sos. Bil. Enst. Coğrafya Eğitimi Ana Bilim Dalı, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul
- Avcı, M., 1990, *Göller Yöresi Batı Kesiminin Bitki Coğrafyası*, İstanbul Üniv. Sos. Bil. Enst. Türkiye Coğrafyası Ana Bilim Dalı, (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul
- Konu, H., 2000, Oğuzdan Doğan Şehir BUCAK, Kremna yay, İstanbul
- Önal, K., 1997, *Ege Bölgesi'nde Doğal Yayılış Gösteren Orchideceae Familyasına ait Bazı Türlerin In Vitro Koşullarında Üretimleri Üzerinde Araştırmalar*, Tr.J. Of Agriculture and Forestry 23 Ek Sayı 5, Ankara
- Özçelik, H., 1999, *Dünden Bugüne Oğuzhan (Bucak) S.D.Ü Sos. Bil. Enst. Tarih Ana Bilim Dalı (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta
- Şenel, M., 1997, *Türkiye Jeoloji Haritaları*, Isparta-J 11 Paftası, M.T.A Gn. Md., Jeoloji Etütleri Dairesi yay., Ankara
- Şenel, M., 1997, *Türkiye Jeoloji Haritaları*, Isparta-K 11 Paftası, M.T.A Gn. Md., Jeoloji Etütleri Dairesi yay., Ankara.
- Burdur İli Arazi Varlığı, 1996, Köy Hizmetleri Gn. Md. İl Rapor No:15, Ankara
- Burdur Tarım Master Planı, 2003, T.C. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Burdur Tarım İl Md. Burdur
- Burdur İlinin Yıllık Ekonomik ve Ticari Durumu Hakkında Rapor, 2001, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Burdur İl sanayi ve Ticaret Müdürlüğü yay., Burdur
- Burdur İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2003–2004 yılı istatistik verileri
- Burdur Sağlık İl Müdürlüğü verileri 2003–2004 yılı E.T.F. Sonuçları
- DİE, 2000, Genel Nüfus Sayım Sonuçları, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri (Burdur İli) Ankara
- DMİ, 1990, Bucak İlçesi (Burdur) Rasat Sonuçları
- Derleme Sözlüğü, 1993, 12.cilt, TDK yay. Ankara
- Bucak Tarım İlçe Müdürlüğü 2004 yılı istatistik verileri.
- <http://www.showtvnet.com/Hobby/Yapalim/ebrusanati/malzemeler.shtml>